

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

від 27.01.12 № 1/9- 61

на № _____ від _____

Міністерству освіти і науки, молоді та спорту
Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і
науки обласних, Київської та Севастопольської
міських державних адміністрацій
Інститутам післядипломної педагогічної освіти
Загальноосвітнім навчальним закладам

Про порядок закінчення
навчального року та проведення
державної підсумкової атестації
у загальноосвітніх навчальних закладах
в 2011/2012 навчальному році

Закінчення 2011/2012 навчального року і проведення державної підсумкової атестації учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти визначено відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 липня 2011 р. № 686-р «Про деякі питання завершення 2011/2012 навчального року у зв'язку з проведенням в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу».

З урахуванням вимог Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 18.02.2008 № 94 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 27.02.2008 за № 151/14842, зі змінами (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 23.11.2010 № 1116 та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09.12.2010 за № 1237/18532) та особливостей організації навчально-виховного процесу, передбачених Типовими навчальними планами, перелік яких подано у листі Міністерства освіти і науки України від 20.02.2009 №1/9-120, Типовими навчальними планами, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 27.08.2010 № 834 (для учнів 10-11 класів) та листа Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 21.07.2011 № 1/9-556 «Щодо організації навчально-виховного процесу у 2011/2012 навчальному році» наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 14.11.2011 № 1310 затверджено форми, зміст і особливості підготовки до проведення у

2011/2012 навчальному році державної підсумкової атестації учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

У 4-х, 9-х та 11-х класах у 2011/2012 навчальному році атестація проводиться за збірниками, затвердженими наказами МОНмолодьспорт від 13.01.2012 № 20 та № 21 «Про надання грифа Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України збірникам завдань для проведення державної підсумкової атестації», крім іспиту з технологій для учнів технологічного профілю. Перелік збірників та методичні рекомендації щодо проведення державної підсумкової атестації подаються у додатку 1.

З метою організованого проведення зазначеного заходу загальноосвітній навчальний заклад на період з 4 по 28 травня 2012 року може вносити зміни у розклад навчальних занять і режим роботи як окремих класів, так і закладу в цілому, про що завчасно повідомляють учнів та їх батьків.

У цьому навчальному році навчальні заняття у **1–8 та 10 класах** завершуються **25 травня, в 9 класах – 14 травня, а в 11 класах – 3 травня 2012 р.**

Після завершення навчальних занять у загальноосвітніх навчальних закладах проводиться свято «Останній дзвоник», дату проведення якого навчальні заклади визначають самостійно.

Навчальні екскурсії та навчальна практика учнів організовуються відповідно до інструктивно-методичного листа Міністерства освіти і науки України від 06.02.2008 № 1/9-61 та проводяться протягом навчального року.

У **4-х класах** державна підсумкова атестація проводиться з **11 по 20** травня із української мови та читання, математики. У навчальних закладах з навчанням мовами національних меншин можуть підлягати атестації і результати навчальної діяльності з мови навчання (мова і читання).

У **9-х класах** державна підсумкова атестація проводитиметься з **15 по 30 травня** з п'яти предметів: української мови, математики, географії, біології, а також іноземної мови чи іншого гуманітарного предмета за вибором навчального закладу.

У загальноосвітніх навчальних закладах (класах, групах) з поглибленим вивченням предметів, спеціалізованих навчальних закладах, ліцеях, гімназіях, колегіумах таким предметом за вибором може бути той, що вивчався поглиблено.

З усіх обов'язкових предметів атестація проводиться письмово за збірниками, рекомендованими МОНмолодьспорт. У разі проведення атестації за вибором, форму проведення атестації (усно чи письмово) обирають учні. Переліки білетів для проведення атестації в усній формі подаються у додатку 2.

Державна підсумкова атестація з **української мови** для випускників 9-х класів (диктант) проводитиметься **15 травня**. Завдання буде оголошено в день проведення атестації по телебаченню (канал УТ-1) та радіо.

Конкретні дати проведення атестації з інших предметів визначають навчальні заклади за погодженням з відповідними управліннями освіти. При складанні розкладу проведення державної підсумкової атестації необхідно передбачити два-три дні для підготовки до проходження атестації з кожного предмета.

Державна підсумкова атестація розпочинається о 9.00. Інший час початку проведення державної підсумкової атестації має бути погоджений навчальними

зкладами з відповідними органами управління освітою.

Державна підсумкова атестація для випускників **11-х класів** проводиться з **4 по 11 травня** з трьох предметів у **письмовій формі за збірниками завдань**.

4 травня відбудеться державна підсумкова атестація з української мови (переказ, обов'язково). Завдання буде оголошено в день проведення атестації по телебаченню (канал УТ-1) та радіо.

Дати проведення атестації з двох інших предметів (з історії України або математики (для учнів, які навчалися за універсальним профілем) чи з профільного предмета (для учнів, які навчалися в класах інших профілів) та з предмета за вибором учнів) визначають навчальні заклади за погодженням з відповідними управліннями освіти.

Бали за державну підсумкову атестацію в основній та старшій школі виставляються у класному журналі у колонку з написом «ДПА» без зазначення дати після колонки з написом «Річна».

Випускникам, які звільнені від проходження державної підсумкової атестації, робиться запис (звільнений (а)).

Результати державної підсумкової атестації виставляються у додатки до атестатів про повну загальну середню освіту у графі «державна підсумкова атестація» та **враховуються при визначенні середнього балу атестата**.

Для проведення Державної підсумкової атестації з української мови, яка є обов'язковою для учнів усіх загальноосвітніх навчальних закладів України, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України безкоштовно надсилає до Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, відповідно до кількості навчальних закладів, для практичного використання збірники завдань, які видані ТОВ «Центр навчально-методичної літератури»:

1. «Збірник диктантів для державної підсумкової атестації з української мови. 9 клас» (укл. Мацько Л.І., Мацько О.М., Сидоренко О.М.);
2. «Збірник переказів для державної підсумкової атестації з української мови. 11 клас» (укл. Шелехова Г.Т., Новосьолова В.І., Ярмолюк А.В.); А також будуть надіслані збірники:
1. «Збірник диктантів для державної підсумкової атестації з російської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з російською мовою навчання (російською мовою). 9 клас» (укл. Бикова К.І., Кошкіна Ж.О.).
2. «Збірник переказів для державної підсумкової атестації з російської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з російською мовою навчання (російською мовою). 11 клас» (укл. Король Г.М., Мельникова Л.В., Путій Т.М.).

Зазначені збірники завдань надійдуть до книжкових баз до 1 квітня поточного року.

Електронні версії всіх збірників завдань для державної підсумкової атестації буде розміщено до 1 квітня поточного року на офіційних веб-сайтах Міністерства

освіти і науки, молоді та спорту України (www.mon.gov.ua) та Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (www.iitzo.gov.ua) для практичного використання в процесі підготовки та проведення державної підсумкової атестації учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Учні (вихованці) основної та старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів (класів, груп) з навчанням мовами національних меншин, які прибули із-за кордону і почали вивчати українську мову лише в поточному навчальному році, замість атестації з цього предмета можуть за заявою батьків або осіб, які їх замінюють, та рішенням педагогічної ради проходити атестацію з мови навчання.

Учні 9-х та 11-х класів, які хворіли під час проведення державної підсумкової атестації, зобов'язані надати медичну довідку, на підставі якої їм надаватиметься право пройти атестацію в інші терміни.

Відповідно до Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти учасники міжнародних предметних олімпіад та турнірів, конкурсів, переможці III та учасники IV етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад звільняються від атестації з предметів, з яких вони стали переможцями (у відповідних випускних класах). У додаток до свідоцтва про базову загальну середню освіту та (чи) атестата про повну загальну середню освіту виставляються річний та атестаційний бали з цих предметів — 12 балів.

Переможці II та учасники III етапів Всеукраїнських конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт Малої академії наук (у відповідних випускних класах) звільняються від атестації з предмета, який є базовим для оцінювання навчальних досягнень учнів під час конкурсу. У додаток до свідоцтва про базову загальну середню освіту або (чи) атестата про повну загальну середню освіту виставляються річний та атестаційний бали з цих предметів — 12 балів.

Учасники тренувальних зборів з підготовки до олімпіад, турнірів, змагань, конкурсів, які мають статус міжнародних, звільняються від атестації. У додаток до атестата про повну загальну середню освіту виставляється річна та атестаційна оцінки 12 балів з того предмета, з якого учень(учениця) брав(ла) участь в олімпіаді; з інших предметів виставляються атестаційні оцінки за результатами річного оцінювання.

Випускникам загальноосвітніх навчальних закладів, які мають міжнародний сертифікат (диплом) мовного іспиту (Kleines Deutsches Sprachdiplom (KDS) — німецька мова; DELF/DALF — французька мова; IELTS, TOEFL, Cambridge ESOL, Pearson Test of English (PTE) рівня (B-1, B-2), — англійська мова; D.E.L.E. — іспанська мова), зазначені вище іспити зараховуються як державна підсумкова атестація. **У додаток до атестата про повну загальну середню освіту виставляються річна та атестаційна оцінки з цих предметів 12 балів.**

При визначенні претендентів на нагородження золотою та срібною медалями та їх нагородженні необхідно дотримуватися вимог Положення про золоту медаль «За високі досягнення у навчанні» та срібну медаль «За досягнення у навчанні».

В окремих випадках при визначенні претендентів на нагородження золотою або срібною медалями за письмовою заявою батьків або осіб, що їх замінюють, для учнів (вихованців) загальноосвітніх санаторних та спеціальних навчальних закладів

(шкіл-інтернатів) може проводитися державна підсумкова атестація, якщо ці учні навчалися за загальноосвітніми програмами.

Контроль за правильністю присудження золотої та срібної медалей покладається на Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Документи про повну загальну середню освіту вручаються випускникам **12–13 травня 2012 р.** на урочистих зборах. Документи про базову освіту вручаються учням, які закінчили 9-й клас **31 травня – 1 червня**. До участі в зборах, як правило, запрошуються батьки, представники громадських організацій, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, засобів масової інформації.

Конкретна дата проведення урочистостей у регіонах визначається Міністерством освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Заступник

Міністра

Б.М. Жебровський

Бєскова 486-12-41

Дубовик 248-21-61

Додаток 1
до листа Міністерства освіти і
науки, молоді та спорту України
від 27.01.2012 р. № 1/9-61

**Особливості проведення державної підсумкової атестації
у загальноосвітніх навчальних закладах у 2011/2012 навчальному році**

I. Державна підсумкова атестація в початковій школі

У початковій школі державній підсумковій атестації підлягають результати навчальної діяльності учнів четвертих класів з української мови (мова і читання) та математики.

Державна підсумкова атестація з **української мови** проводиться з метою перевірки мовленнєвих умінь учнів будувати речення, зв'язні тексти, висловлювати міркування, власну думку за допомогою різних мовних засобів, практично застосовувати мовні знання з фонетики, лексики, граматики, орфографії відповідно до державних вимог щодо рівня навчальних досягнень учнів із зазначеного предмета.

Атестація проводиться за посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. 4 клас» (авт. Пономарьова К.І., Вашуленко М.С., Дубовик С.Г. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Атестаційні роботи з української мови складаються із семи завдань, різних за рівнем складності, серед яких: чотири тестові завдання закритого типу, що передбачають вибір однієї правильної відповіді з трьох запропонованих; одне відкрите завдання, виконання якого вимагає короткої письмової відповіді; текст для списування (55-60 слів); одне творче завдання – письмове зв'язне висловлювання на задану тему (5-7 речень).

Державна підсумкова атестація з **читання** спрямована на перевірку розуміння учнями змісту прочитаного тексту; володіння літературознавчими поняттями на елементарному рівні; уміння узагальнювати зміст прочитаного (розкривати головну думку); практичних умінь роботи над текстами різних жанрів (казкою, оповіданням, віршем, байкою, легендою); умінь виконувати творчі завдання на основі прочитаного, висловлювати власну думку з приводу прочитаного.

Атестація проводиться за посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з читання для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. 4 клас» (авт. Вашуленко О.В. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Атестаційна робота з читання складається з тексту для самостійного читання та восьми завдань тестового характеру, а саме: 5 завдань закритого типу з вибором однієї правильної відповіді з трьох запропонованих; 2 завдання відкритого типу з короткою письмовою відповіддю, на встановлення відповідності, на встановлення правильної послідовності, одне завдання відкритого типу з розгорнутою письмовою відповіддю.

Державна атестація з української мови та читання для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською чи іншими мовами національних меншин проводиться за посібниками: «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською чи іншими мовами національних меншин. 4 клас» (авт. Воскресенська Н.О., Харченко О.Я. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012); «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з читання українською мовою для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською чи іншими мовами

національних меншин. 4 клас» (авт. Воскресенська Н.О., Харченко О.Я. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Атестаційна робота з **української мови** складається із семи завдань різних рівнів складності, серед яких: тестові завдання закритого типу з вибором однієї правильної відповіді з трьох запропонованих варіантів; тестові завдання відкритого типу, виконання яких передбачає коротку письмову відповідь; завдання на переклад українською мовою; творче завдання – письмове висловлювання (5-6 речень на задану тему).

Атестаційна робота з **українського читання** для цих типів закладів складається із восьми завдань різних типів складності, серед яких: тестові завдання закритого типу з вибором однієї правильної відповіді; тестові завдання відкритого типу з короткою відповіддю; тестове завдання відкритого типу з розгорнутою відповіддю (творче завдання).

Державна підсумкова атестація з **математики** проводиться з метою перевірки рівня засвоєння учнями математичних знань, сформованості умінь і навичок застосовувати вивчений матеріал під час виконання завдань з числами, числовими і буквеними виразами, рівностями, нерівностями, рівняннями, величинами, геометричними фігурами, розв'язування сюжетних задач.

Атестація проводиться за посібниками: «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з математики для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. 4 клас» (авт. Онопрієнко О.В., Пархоменко Н.Є., Листопад Н.П. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012); «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з математики для загальноосвітніх навчальних закладів з російською мовою навчання (російською мовою). 4 клас» (авт. Онопрієнко О.В., Пархоменко Н.Є., Листопад Н.П. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Атестаційна робота складається з восьми завдань – п'яти тестових завдань закритого типу з вибором однієї правильної відповіді із запропонованих варіантів; двох завдань відкритого типу з короткою письмовою відповіддю; одного завдання відкритого типу з розгорнутою письмовою відповіддю – сюжетної задачі.

Для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською, молдовською, польською, румунською та угорською мовами переклад завдань з математики здійснюється Міністерством освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, відповідними управліннями освіти і науки, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

У навчальних закладах з навчанням мовами національних меншин можуть підлягати атестації результати навчальної діяльності з **мови навчання (мова і читання)**.

Атестаційні роботи з російської мови та читання (мова навчання) укладені за аналогією з роботами з української мови та читання (мова навчання).

Атестація проводиться за посібниками: «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з російської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з російською мовою навчання (російською мовою). 4 клас» (авт. Сільнова Е.С., Каневська Н.Г., Олійник В.Ф. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012);

«Збірник завдань для державної підсумкової атестації з читання для загальноосвітніх навчальних закладів з російською мовою навчання (російською мовою). 4 клас» (авт. Лапшина І.М., Попова Т.Д. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Зміст завдань для державної підсумкової атестації сформовано відповідно до вимог, зазначених у програмах для 1–4 класів середньої загальноосвітньої школи (К.: Початкова школа, 2006).

У разі проведення державної підсумкової атестації з рідної мови та читання для загальноосвітніх навчальних закладів (класів) із навчанням кримськотатарською, молдовською, польською, румунською, словацькою та угорською мовами завдання для її проведення розробляються Міністерством освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, відповідними управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій і погоджуються з Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України (тексти завдань подаються до 1 квітня 2012 року Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України українською та рідною мовами для погодження).

Державна підсумкова атестація проводиться в усіх загальноосвітніх навчальних закладах відповідно до календарного планування на другому чи третьому уроці, окрім понеділка та п'ятниці.

В один день можна проводити атестацію лише з одного предмета.

На проведення атестації з кожного предмета відводиться 1 академічна година.

II. Державна підсумкова атестація в основній школі

Атестація в основній школі проводиться з п'яти навчальних предметів: української мови, біології, географії, математики, а також іноземної мови чи іншого гуманітарного предмета за вибором навчального закладу.

У загальноосвітніх навчальних закладах (класах, групах) з поглибленим вивченням предметів, спеціалізованих навчальних закладах, ліцєях, гімназіях, колегіумах таким предметом за вибором може бути той, що вивчався поглиблено.

З усіх обов'язкових предметів атестація проводиться письмово за збірниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України. У разі проведення атестації за вибором, форму проведення атестації (усно чи письмово) обирають учні.

Випускники основної школи загальноосвітніх навчальних закладів (класів, груп) з навчанням мовами національних меншин, які прибули із закордону і почали вивчати українську мову в поточному навчальному році, замість атестації з цього предмета можуть, за заявою батьків або осіб, які їх замінюють, та рішенням педагогічної ради, проходити атестацію з мови навчання.

Державна підсумкова атестація з **української мови** є обов'язковою і проводиться в письмовій формі (диктант) за завданнями, оголошеними Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України по радіо і телебаченню в день проведення атестації. Перевірці під час державної підсумкової атестації підлягають уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила та словникові слова, визначені для запам'ятовування; уміння ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації.

На проведення атестації відводиться 1 астрономічна година. Відлік часу ведеться від початку читання вчителем тексту. Використання учнями допоміжних джерел (словники, довідники, підручники тощо) не допускається.

Текст диктанту визначатиметься за «Збірником диктантів для державної підсумкової атестації з української мови. 9 клас» (укл. Мацько Л.І., Мацько О.М., Сидоренко О.М. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012). У збірнику представлено тексти, обсяг яких відповідає вимогам чинної програми з урахуванням того, що державна підсумкова атестація триває довше, ніж звичайна контрольна робота у формі диктанту.

Державна підсумкова атестація з **математики** проводиться у формі інтегрованої письмової роботи з алгебри та геометрії за навчальним посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з математики. 9 клас» (авт. Істер О.С., Глобін О.І., Комаренко О.В. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Посібник містить 30 варіантів атестаційних робіт. Кожен варіант атестаційної роботи складається з чотирьох частин, що відрізняються за складністю та формою завдань.

Учні загальноосвітніх класів виконують завдання першої (12 завдань), другої (4 завдання) та третьої (3 завдання) частин атестаційної роботи. Учні класів з поглибленим вивченням математики виконують завдання першої, другої, третьої та четвертої (2 завдання) частин атестаційної роботи.

Кожний варіант атестаційної роботи включає завдання різних типів і рівнів складності, які охоплюють більшість розділів навчальної програми. Серед них: тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді, завдання відкритої форми з короткою відповіддю, завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю. Таке поєднання дає змогу учневі максимально продемонструвати свої знання.

Варіанти завдань першої та другої частин атестаційної роботи добирають загальноосвітні навчальні заклади, третьої та четвертої частин — Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій за вказаним посібником.

Кількість варіантів першої та другої частин атестаційної роботи добирається навчальними закладами у кількості не менше десяти варіантів для кожного класу. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій визначають не менше чотирьох варіантів третьої та четвертої частин атестаційної роботи.

Кожен учень у класі має виконувати один з варіантів першої та другої частин атестаційної роботи та один із варіантів третьої та четвертої частин атестаційної роботи за вибором учителя.

Державна підсумкова атестація з математики проводиться протягом 3 академічних годин для учнів загальноосвітніх класів. Учні класів з поглибленим вивченням математики виконують атестаційну роботу протягом 4 академічних годин.

За результатами роботи учням виставляється одна оцінка — з математики. Оцінка виставляється у класному журналі на сторінці предмета «Алгебра» у колонку з написом «ДПА» після колонки з написом «Річна».

Державна підсумкова атестація з **біології** є обов'язковою і проводиться в письмовій формі за навчальним посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з біології. 9 клас» (авт. Костильов О.В., Андерсон О.А., Закревська В.М. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Посібник містить 30 варіантів атестаційних робіт. Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу.

Кожний варіант включає завдання різної форми і рівнів складності: тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді; завдання на встановлення відповідності; завдання на встановлення правильної послідовності;

завдання з використанням малюнків, графіків, схем, таблиць; відкриті завдання з розгорнутою відповіддю. Зміст завдань атестаційної роботи охоплює різні розділи навчальної програми з біології (рослинний світ, гриби, бактерії, тваринний світ, людина).

Атестаційна робота складається з п'яти частин. *Перша і друга частини* містять завдання з вибором однієї правильної відповіді різного рівня складності. У першій частині 12 завдань (2 завдання з біології рослин, 2 – з біології тварин і 8 – з біології людини), у другій частині 10 завдань (2 завдання з біології рослин, 2 завдання з біології тварин, 6 завдань з біології людини). *Третя частина* включає три завдання з вибором однієї правильної відповіді та використанням графічних зображень (по 1 завданню з біології рослин, тварин і людини), одне завдання на встановлення відповідності і одне завдання на встановлення послідовності явищ, структур, подій. У *четвертій частині* два відкриті завдання з біології людини, які передбачають розгорнуту відповідь і спрямовані на перевірку умінь аналізувати, порівнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, узагальнювати, пояснювати, робити висновки, послідовно і логічно викладати матеріал. *П'ята частина* включає завдання для класів з поглибленим вивченням біології: одне завдання на встановлення відповідності і одне завдання з розгорнутою відповіддю.

Учні загальноосвітніх класів виконують завдання першої, другої, третьої та четвертої частин атестаційної роботи. Учні класів з поглибленим вивченням біології виконують завдання першої, другої, третьої, четвертої та п'ятої частин атестаційної роботи. Під час виконання роботи учні не можуть користуватися додатковою літературою (таблицями, посібниками тощо).

Оформлення відповідей на завдання атестаційних робіт здійснюється учнем в бланку, зразок якого розміщено у збірнику. Відповіді на завдання з розгорнутою відповіддю оформляються на аркушах із штампом навчального закладу.

Критерії оцінювання кожного типу завдань, таблиці переводу набраних балів у 12-ти бальну систему оцінювання навчальних досягнень учнів наведено у пояснювальній записці до збірника.

Учні загальноосвітніх навчальних класів виконують атестаційну роботу протягом 60 хвилин. Учні класів з поглибленим вивченням біології –протягом 90 хвилин. Час на вступну бесіду та інструктаж не враховується.

Державна підсумкова атестація з **географії** проводиться за результатами вивчення шкільного курсу «Географія України» (8–9 клас). Атестація передбачає визначення рівня навчальних досягнень дев'ятикласників щодо географічних закономірностей, розуміння взаємозв'язків між компонентами природних комплексів, взаємодії природи і господарської діяльності людини, життя людей, їх традицій, звичаїв, ведення господарства тощо. Державна підсумкова атестація з географії проводиться письмово за посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з географії. 9 клас» (авт. Гладковський Р.В., Довгань А.І., Паламарчук Л.Б., Совенко В.В. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

До збірника входить 30 варіантів письмових робіт. Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

Кожен варіант збірника налічує 34 завдання різних типів і рівнів складності. Серед них, зокрема, 30 тестових завдань: з вибором однієї правильної відповіді – 20 завдань, на визначення відповідності – 5 завдань, на встановлення правильної послідовності – 5 завдань. Завдання 31-33 – це завдання відкритого типу. Учні класів з поглибленим вивченням географії не виконують завдання відкритого типу під номером 32, а виконують позначене зірочкою завдання 33, що має підвищений рівень складності. Завдання номер 34 передбачає виконання завдання на контурній карті всіма учнями (при виконанні завдань картографічного характеру користуватись картами атласу чи іншими картографічними джерелами інформації не дозволяється).

На виконання атестаційної роботи відводиться 90 хвилин.

Для відповіді на тестові завдання використовується зразок бланка відповідей, а також контурна карта, розміщені на останніх сторінках посібника. Вчитель може скопіювати їх в необхідній кількості. Відповіді на завдання відкритого типу учні виконують на окремих проштампованих навчальним закладом аркушах, що додаються до заготовлених бланків відповідей.

Користуватися підручниками, іншими посібниками (словниками, довідниками) під час виконання письмової форми державної підсумкової атестації з географії не дозволяється.

Матеріали для державної підсумкової атестації з **іноземної мови** у 9 класі загальноосвітніх навчальних закладів складені відповідно до чинної програми з іноземних мов, затвердженої Міністерством освіти і науки України.

Державна підсумкова атестація з іноземної мови проводитиметься за навчальними посібниками:

«Збірник завдань для державної підсумкової атестації з англійської мови. 9 клас» (авт. Коваленко О.Я., Несвіт А.М., Чепурна О.В., Шулікіна Н.Г. К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012);

«Збірник завдань для державної підсумкової атестації з німецької мови. 9 клас» (авт. Коваленко О.Я., Горбач Л.В. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012);

«Збірник завдань для державної підсумкової атестації з французької та іспанської мов. 9 клас» (авт. Коваленко О.Я., Клименко Ю.М., Костилов А.І. К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Зміст і формат державної підсумкової атестації враховує головну мету навчання іноземної мови у загальноосвітніх навчальних закладах – формування в учнів комунікативної компетенції, базою для якої слугують комунікативні уміння, сформовані на основі мовних знань і навичок.

Об'єктами контролю визначаються читання, письмо та говоріння як види мовленнєвої діяльності, а також лексичний і граматичний аспекти іншомовної комунікації (використання мови).

Зміст тестових завдань будується на автентичних зразках мовлення, прийнятого у Великій Британії, Франції, Німеччині, Іспанії, та відповідає сферам і тематиці ситуативного спілкування, зазначеним у шкільній навчальній програмі.

Завдання для визначення рівня сформованості компетенції у читанні орієнтовані на різні його стратегії: з розумінням основної інформації (ознайомлювальне читання) та повної інформації (вивчальне читання). Джерелами для добору текстів слугують інформаційно-довідкові, рекламні, газетно-журнальні матеріали, уривки з художніх творів, зміст яких узгоджується з навчальною програмою. Тексти (для ознайомлювального читання) можуть містити незнайомі слова – до 5 %, а для вивчального читання – до 3%, про значення яких можна здогадатись із контексту, за словотворчими елементами, за співзвучністю з рідною мовою (слова-інтернаціоналізми).

Завдання для визначення рівня сформованості компетенції в письмі зорієнтовані на виконання комунікативно-творчих видів діяльності: писати тексти різних видів та

на різні теми, пов'язані з інтересами та комунікативними потребами, що узгоджуються із змістом шкільної навчальної програми (зв'язне висловлювання, оголошення, лист, листівка, анотація, відгук).

Оцінка сформованості лексичної та граматичної компетенції (використання мови) передбачає визначення рівня сформованості мовних навичок: здатності самостійно добирати і формувати лексичні одиниці та граматичні явища відповідно до комунікативних потреб спілкування у межах сформульованих завдань. Основними засадами для вибору видів і змісту тестів слугують завдання комунікативно-когнітивного спрямування: редагування, доповнення, заповнення, трансформація, перефразування.

Посібники для державної підсумкової атестації з іноземних мов у 9 класі містять 100 варіантів білетів з англійської мови та по 50 варіантів з німецької, французької та іспанської мов.

Кількість білетів добирається вчителями загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до типу навчального закладу (загальноосвітній навчальний заклад чи спеціалізована школа з поглибленим вивченням іноземних мов) та кількості учнів у класі.

Завдання першого та другого питання білетів учні виконують на аркушах зі штампом відповідного загальноосвітнього навчального закладу.

Перше завдання білетів має на меті перевірити рівень сформованості в учнів умінь і навичок читання, розуміння прочитаного тексту, умінь узагальнювати зміст прочитаного, виокремлювати ключові слова та визначати значення незнайомих слів за контекстом або словотворчими елементами.

Учні розуміють прочитані автентичні тексти різних жанрів і стилів, зокрема художню прозу, що відображають реалії життя та відповідають віковим особливостям. Уміють знаходити та аналізувати необхідну інформацію, що подається у вигляді оціночних суджень, опису, аргументації, робити висновки з прочитаного; виділяти головну думку/ідею та диференціювати основні факти і другорядну інформацію; аналізувати і зіставляти інформацію, розуміти логічні зв'язки всередині тексту та між його частинами.

Тексти можуть містити до 5 % незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися, використовуючи лінгвістичну і контекстуальну здогадку, спираючись на сюжетну лінію, та 2 % незнайомих слів, які не перешкоджають розумінню тексту загалом.

Друге завдання білетів складається з двох частин. Перша частина перевіряє рівень сформованості в учнів писемної мовленнєвої компетенції, тобто володіння функціональними стилями писемного мовлення в межах, визначених програмами загальноосвітніх навчальних закладів з іноземних мов, що також відповідає Європейському стандарту B1.

Необхідно продемонструвати вміння писати особисті листи, використовуючи формули мовленнєвого етикету, прийняті в країнах, мова котрої вивчається, розповідаючи про окремі факти та події свого життя, висловлюючи власні міркування і почуття, описуючи плани на майбутнє та запитуючи співрозмовника про аналогічну інформацію, а також передавати повідомлення у вигляді записки довільної форми. Також слід показати вміння розповісти про перебіг подій, описати

людину, об'єкт; написати повідомлення відповідно до поставленого завдання, зокрема, про побачене, прочитане, почуте та згідно з запропонованою мовленнєвою ситуацією; уміє обґрунтувати власну точку зору; складати ділові листи, написати оголошення, заяву, зробити запис інформації. Обсяг письмового висловлювання складає 35-45 слів.

У частині використання мови визначається рівень володіння лексичними, граматичними, семантичними та прагматичними знаннями, що передбачають уміння вільно спілкуватися. Учням пропонуються тестові завдання з пропущеними лексичними одиницями або граматичними структурами.

Третє завдання білетів перевіряє рівень сформованості навичок та вмінь мовлення за допомогою зв'язного висловлювання.

Учням необхідно вільно спілкуватися зі співрозмовником; чітко реагувати на почуте під час спілкування; брати участь у бесіді та вести діалог у межах програмної тематики, реалізуючи необхідні комунікативні функції; адекватно використовувати у спілкуванні компенсаторні засоби та найбільш уживані формули, що стосуються лінгвокраїнознавчої сфери і надають спілкуванню більшої виразності, емоційності та переконливості; використовувати у процесі спілкування різноманітні мовні засоби, у тому числі діалогічні єдності і формули мовленнєвого етикету, прийнятого у країні, мову якої вивчають, а саме: для ініціювання, підтримування і завершення спілкування, для аргументації власної точки зору і для висловлювання свого ставлення до предмета спілкування.

Відповідь учнів проходить у формі бесіди-діалогу з членами екзаменаційної комісії (з елементами монологічного повідомлення).

Бесіда-діалог повинна мати характер мовленнєвої взаємодії у межах запропонованої ситуації. Учні мають реагувати на репліки співрозмовника. Діалог-обмін інформацією повинен складатись із запитань і відповідей, реплік-реакцій і реплік-спонукань. Монологічні висловлювання учнів повинні відповідати ситуації; бути повними, послідовними, комунікативно спрямованими (містити особистісні оціночні фрази, власне ставлення учня до об'єкту висловлювання), лексично насиченими, правильно фонетично і граматично оформленими.

Державна підсумкова атестація з іноземної мови складається з письмової та усної частини. На виконання письмової частини (використання мови, читання та письмо) та усної – говоріння передбачено 35 хвилин (розподіл часу наведено в таблиці)

1 частина	2 частина
Читання 10 хв	Говоріння 10 хв
Письмо (Використання мови) 15 хв	
25 хв	10 хв на кожного учня

У загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням російською чи іншими мовами національних меншин Державна підсумкова атестація з мови

навчання (рідної) у 9 класі проводиться у формі диктанту за посібниками, що мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України:

«Кримськотатарська мова. Збірник диктантів для державної підсумкової атестації для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням кримськотатарською мовою. 9 клас» (укл. Ганієва Е.С., Яяєва А.М., Нафєєва Л.Б.);

«Молдовська мова. Збірник диктантів для державної підсумкової атестації для 9 класу для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням молдовською мовою» (укл. Фетєску Л.І., Кьося В.В.);

«Польська мова. Збірник диктантів для державної підсумкової атестації для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням польською мовою. 9 клас» (укл. Іванова М.С.);

«Збірник диктантів для державної підсумкової атестації з російської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з російською мовою навчання. 9 клас» (укл. Бикова К.І., Кошкіна Ж.О. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012);

«Румунська мова. Збірник диктантів для державної підсумкової атестації для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням румунською мовою» (укл. Говорян Л.С., Остафій О.Р.);

«Угорська мова. Збірник диктантів для державної підсумкової атестації для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням угорською мовою. 9 клас» (укл. Браун Є.Л.).

Перевірці під час державної підсумкової атестації підлягають уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила та словникові слова, визначені для запам'ятовування; уміння ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; уміння належним чином оформлювати роботу.

На проведення державної підсумкової атестації з російської чи інших мов національних меншин у 9 класі відводиться 1 астрономічна година.

Державна підсумкова атестація з **української літератури** в основній школі проводиться у письмовій формі за "Збірником завдань для державної підсумкової атестації з української літератури. 9 клас" (авт. Коваленко Л.Т., Михайлова Н.В., Данилейко О.Л. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012) або усно за білетами.

Мета державної підсумкової атестації з української літератури — перевірити відповідність знань, умінь і навичок дев'ятикласників програмовим вимогам і оцінити рівень навчальних досягнень учнів за курс основної школи.

Збірник завдань для державної підсумкової атестації укладено відповідно до чинної програми з української літератури для загальноосвітніх навчальних закладів.

Тривалість виконання завдання у письмовій формі — 90 хвилин (час на вступну бесіду та інструктаж не враховується).

У збірнику представлено 20 варіантів завдань у тестовій формі, однакових за структурою та складністю. Завдання дають можливість визначити рівень засвоєння програмового матеріалу й сформованість в учнів таких когнітивних умінь: розуміння, застосування, аналіз, синтез і оцінювання. Під час державної підсумкової атестації передбачено оцінити рівень опанування учнями змістових ліній, визначених програмою, зокрема зміст художніх творів, аналіз художніх творів,

літературний процес, відомості з теорії літератури.

Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів атестаційних робіт для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

Кожен тест складається з 25 завдань різної форми: завдання з вибором однієї правильної відповіді, завдання на встановлення відповідності, завдання відкритої форми з короткою відповіддю (передбачають вписування відповіді у вигляді слова, словосполучення чи речення) та завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (учні мають надати вичерпну відповідь, сформулювати і прокоментувати проблему, порушену в художньому творі, пояснити позицію автора, указати, чи погоджуються вони з такою позицією, й аргументувати свою думку; обсяг відповіді – від 100 до 200 слів).

Державна підсумкова атестація **зі світової літератури** в основній школі проводиться у письмовій формі (тестування) за "Збірником завдань для державної підсумкової атестації зі світової літератури. 9 клас" (авт. Бондарева О.Є., Сегеда Т.П., Фоміна С.П. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012) або в усній формі за білетами.

Перевірка знань учнів у вигляді завдань у тестовій формі дозволяє вчителю вирішити наступні завдання: вивчити рівень навчальних досягнень учнів водночас із багатьох тем і розділів програми; об'єктивно оцінити рівень засвоєння навчального матеріалу; створити для всіх учнів рівні умови під час складання тестів.

Пропонований збірник завдань укладений відповідно до чинної програми зі світової літератури, охоплює навчальний матеріал 8 і 9 класів і містить 20 варіантів завдань. Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

Тестові завдання призначені для комплексної перевірки знань з навчального предмета і побудовані таким чином, щоб дати учням можливість показати вміння аналізувати та інтерпретувати художній текст, виявляти його розуміння, усвідомлення родової й жанрової специфіки та стильової своєрідності, багатства його ідейно-художнього змісту та особливостей поетики. Важливим також є сприйняття твору в літературно-мистецькому контексті епохи, коли його було написано, у зв'язках із літературними традиціями.

На виконання завдання державної підсумкової атестації зі світової літератури відводиться 90 хвилин (час на вступну бесіду та інструктаж не враховується).

У збірнику вміщено завдання різних форм: завдання на обрання однієї правильної відповіді; завдання на встановлення послідовності, завдання на встановлення відповідності, завдання відкритого типу (учень має написати твір-мініатюру обсягом 1 сторінка на запропоновану тему, в якому продемонструвати сформованість базових знань зі світової літератури, уявлення про художню літературу як мистецтво слова, вміння висловити свої думки про художній твір, вміння аналізувати різні за своєю жанровою специфікою твори, а також проявити самостійність суджень, вміння спиратися на тексти письменників, підбирати потрібну форму вислову, визначати національну своєрідність конкретного тексту).

Для відповіді на тестові завдання використовується зразок бланка відповідей,

розміщений на останніх сторінках посібника. Цей зразок учитель скопіює у необхідній кількості. Відповіді на завдання відкритого типу учні виконують на окремих проштампованих навчальним закладом аркушах, що додаються до заготовлених бланків відповідей.

Користуватися текстами, підручниками, іншими посібниками (словниками, довідниками) під час складання державної підсумкової атестації зі світової літератури не дозволяється.

У загальноосвітніх навчальних закладах (класах) з навчанням російською, польською, румунською, молдовською, кримськотатарською, угорською мовами державна підсумкова атестація з **інтегрованого курсу «Література (національної меншини та світова)»** може проводитись у письмовій формі або усно за білетами.

Атестація з інтегрованого курсу «Література» (російська та світова) у письмовій формі проводиться за посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з інтегрованого курсу «Література (російська та світова)». 9 клас» (авт. Сімакова Л.А., Снегірьова В.В. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Збірник завдань укладений відповідно до вимог чинної програми і містить 15 варіантів по 15 тестових завдань різної форми. Його мета – комплексна перевірка знань учнів з літератури. Завдання побудовані таким чином, щоб учні змогли продемонструвати вміння розуміти та інтерпретувати художній текст, визначати родову й жанрову специфіку та стильову своєрідність художнього твору, багатство його ідейно-художнього змісту та особливості поетики, сприйняття конкретного твору в літературно-мистецькому контексті епохи, у зв'язках із літературною традицією України і світу.

Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

Для відповіді на тестові завдання використовується зразок бланка відповідей, розміщений на останніх сторінках посібника, який вчитель може скопіювати в необхідній кількості. Відповіді на завдання відкритого типу учні виконують на окремих проштампованих навчальним закладом аркушах, що додаються до заготовлених бланків відповідей.

Користуватися текстами, підручниками, іншими посібниками (словниками, довідниками) під час складання державної підсумкової атестації з курсу «Література (російська та світова)» не дозволяється.

На виконання завдань державної підсумкової атестації з інтегрованого курсу «Література» (російська та світова) відводиться 90 хвилин. Відлік часу розпочинається з моменту початку роботи учнів над завданнями.

Завдання та білети з інтегрованого курсу «Література (національної меншини та світова)» для проведення державної підсумкової атестації у 9 класі загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням кримськотатарською, молдовською, польською, румунською, угорською мовами розробляються Міністерством освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, відповідними управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій і погоджуються з Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України (тексти завдань подаються до 1 квітня 2012 року

Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України українською та рідною мовами для погодження).

Державна підсумкова атестація з інтегрованого курсу «Література (національної меншини та світова)» проводиться протягом 90 хвилин. Відлік часу розпочинається з моменту початку роботи учнів над завданнями.

З 2010/2011 навчального року у 9-х класах вивчається навчальний предмет – **«Правознавство. Практичний курс»**. Він передбачає вивчення законодавства України у частині прав та свобод малолітніх і неповнолітніх осіб, а також особливостей їх юридичної відповідальності. При цьому слід враховувати чинність нормативно-правових актів на момент проведення атестації. Державна підсумкова атестація з практичного курсу правознавства проводитиметься в письмовій формі за "Збірником тестових завдань для державної підсумкової атестації з правознавства (практичний курс)" (авт. Ремех Т.О., Ратушняк С.П. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012) або усно за білетами.

Збірник містить 15 варіантів по 10 завдань у кожному, котрі охоплюють усі розділи програми. Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

Кожний варіант містить тестові завдання на вибір правильної відповіді, завдання на порівняння юридичних понять, аналіз фрагменту нормативно-правового акту, юридичну задачу та завдання творчого характеру.

Державна підсумкова атестація з начального предмета «Правознавство. Практичний курс» проводиться протягом 90 хвилин.

Державна підсумкова атестація з **історії України** проводитиметься в основній школі у письмовій формі за «Збірником завдань для державної підсумкової атестації з історії України. 9 клас» (авт. Власов В.С. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012) або усно за білетами.

Збірник містить 15 варіантів по 10 тестових завдань різної форми: завдання з вибором однієї правильної відповіді; завдання з вибором кількох правильних відповідей; завдання на встановлення відповідності; завдання на встановлення правильної послідовності; завдання відкритої форми з короткою відповіддю; завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю.

Завдання укладені з урахуванням тематичного принципу: кожне завдання сприятиме перевірці рівня сформованості навчальних компетентностей на прикладі певної теми курсу. При цьому теми підібрано за класами відповідно до вимог програми.

Державна підсумкова атестація з історії України проводиться протягом 90 хвилин.

Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

Державна підсумкова атестація з **всесвітньої історії** проводитиметься в письмовій формі за «Збірником завдань для державної підсумкової атестації зі всесвітньої історії. 9 клас» (авт. Ладиченко Т.В., Камбалова Я.М. К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012) або усно за білетами.

Збірник містить 15 варіантів по 10 тестових завдань різної форми: завдання з

вибором однієї правильної відповіді; завдання з вибором кількох правильних відповідей; завдання на встановлення відповідності; завдання на встановлення правильної послідовності; завдання відкритої форми з короткою відповіддю; завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю.

Державна підсумкова атестація із всесвітньої історії проводиться протягом 90 хвилин

Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

Державна підсумкова атестація з **художньої культури** у 9 класі проводитиметься письмово за посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з художньої культури. 9 клас» (авт. Масол Л.М., Гайдамака О.В., Мінасян Н.Г., Горовенко В.Й. – К.: Центр навчально-методичної літератури 2012) або усно за білетами.

Збірник містить 10 варіантів, кожен з яких складається із 17 завдань різного типу та рівня складності, що передбачено 12-бальною шкалою оцінювання навчальних досягнень школярів. Це завдання на вибір однієї правильної відповіді, завдання на вибір кількох правильних відповідей, завдання на встановлення відповідності, завдання відкритого типу з розгорнутою відповіддю на розуміння мистецьких понять, порівняння, узагальнення, аналіз-інтерпретацію творів мистецтва. Враховуючи мистецьку специфіку курсу «Художня культура» та компетентнісний підхід у навчанні, введено спеціальні завдання (№16-17), що потребують активної художньо-творчої уяви, використання оригінальних асоціацій, паралелей, аналогій і здатності до практичного застосування набутих художніх знань. Вони спрямовані на перевірку уміння учнів встановлювати взаємозв'язки між видами мистецтва та між художніми й життєвими явищами, оцінку прояву самостійного художнього мислення і діяльності творчого типу, комплексу ключових, предметних і міжпредметних компетентностей.

Виконання усього комплексу завдань дає змогу визначити рівень засвоєння учнями чинної навчальної програми з «Художньої культури», яка узагальнює знання і вміння учнів з мистецьких дисциплін в основній школі.

Навчальні заклади використовують усі варіанти для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

На виконання завдання атестації у письмовій формі відводиться 90 хвилин (час на вступну бесіду та інструктаж не враховується).

Державна підсумкова атестація з **хімії** проводиться у письмовій або усній формі (форму проведення обирають учні).

У письмовій формі атестація з хімії проводиться за завданнями з навчального посібника «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з хімії. 9 клас» (авт. Лашевська Г.А., Титаренко Н.В. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Збірник містить 20 варіантів атестаційних робіт. Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу.

Кожний варіант включає 30 завдань, зміст яких охоплює різні розділи навчальної програми. Серед них: завдання в тестовій формі (завдання з вибором однієї правильної відповіді, завдання на встановлення відповідності, завдання на встановлення правильної послідовності), завдання відкритої форми (наприклад,

завдання на відтворення генетичного зв'язку між класами неорганічних сполук; на складання рівнянь окисно-відновних реакцій та електронних балансів до них, реакцій йонного обміну в молекулярній та йонній формах); задачі різних типів, які передбачають розгорнутий запис розв'язування завдання з обґрунтуванням кожного етапу (пропонуються типи задач, що передбачені навчальною програмою для загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням хімії).

На виконання завдань державної підсумкової атестації відводиться 90 хвилин. Під час роботи учні не можуть користуватися додатковою літературою (таблицями, посібниками тощо), оскільки всі необхідні довідкові матеріали містяться у збірнику. Для проведення обчислень учням дозволяється користуватися калькулятором.

В усній формі атестація з хімії проводиться за білетами. Кожний білет складається з трьох завдань. Перше і друге завдання передбачають перевірку теоретичних знань школярів, вміння ілюструвати виклад фактів та теорій відповідними прикладами, рівняннями хімічних реакцій. Третє завдання має практичний зміст і спрямоване на виявлення вміння застосувати набуті знання для розв'язування розрахункових задач, здійснення реакцій та складання рівнянь реакцій. Задачу добирає вчитель з навчальних посібників, що мають відповідний гриф. Для проведення обчислень учням дозволяється користуватися калькулятором.

Державна підсумкова атестація з **фізики** в 9 класі у письмовій або усній формі (форму проведення обирають учні).

У письмовій формі атестація з фізики проводиться за завданнями з навчального посібника «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з фізики. 9 клас» (авт. Засекіна Т.М., Коваль В.С., Сиротюк В.Д., Чернецький І.С. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Збірник містить 20 варіантів атестаційних робіт, які включають завдання різних типів і рівнів складності й зміст яких охоплює усі розділи базового курсу фізики. Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу.

Атестаційна робота складається з 15 завдань: 4 завдання *початкового* рівня з вибором однієї правильної відповіді; 4 завдання *середнього* рівня – 2 завдання на встановлення відповідності і 2 завдання з вибором однієї правильної відповіді, які передбачають виконання учнем однієї-двох дій та нескладних розрахунків; завдання *достатнього* рівня складаються з відкритого завдання з розгорнутою відповіддю, двох задач на дві-три логічні дії, які перевіряють уміння розв'язувати типові задачі і двох тестових завдань з вибором однієї правильної відповіді; дві задачі *високого* рівня – це задачі комбінованого типу, які розв'язуються стандартним або оригінальним способом і передбачають розгорнутий запис розв'язування завдання з обґрунтуванням кожного етапу.

Атестаційна робота проводиться протягом 3 академічних годин (час на вступну бесіду та інструктаж не враховується).

Під час виконання роботи учні не можуть користуватися додатковою літературою, оскільки всі необхідні для розв'язання дані наведено у тексті завдання. Дозволяється користуватися калькулятором.

В усній формі атестація з фізики проводиться за білетами. Кожний білет складається з трьох завдань. Перше завдання передбачає перевірку теоретичних знань школярів, вміння ілюструвати виклад фактів та теорій відповідними прикладами перебігу фізичних явищ, їх прояву в природі або використання в технічних пристроях і повсякденному житті. Відповідаючи на друге запитання білета, учень має продемонструвати вміння планувати дослідження, використовувати вимірювальні прилади та обладнання, проводити експерименти, систематизувати та узагальнювати результати досліджень. Підбір обладнання для виконання експериментальних завдань здійснюється вчителем відповідно до матеріально-технічного забезпечення фізичного кабінету. Третє завдання – задача, яка добирається вчителем з навчального посібника «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з фізики. 9 клас» (авт. Засекіна Т.М., Коваль В.С., Сиротюк В.Д., Чернецький І.С. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012) або іншого навчального посібника, який має відповідний гриф. Завдання передбачає розгорнутий запис розв'язування задачі. Для проведення обчислень учням дозволяється користуватися калькулятором.

Державна підсумкова атестація з **інформатики** проводитиметься у письмовій формі за навчальним посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з інформатики. 9 клас» (авт. Морзе Н.В., Вембер В.П., Кузьмінська О.Г., Войцеховський М.О., Проценко Т.Г. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012), за білетами або у вигляді творчої роботи.

Збірник містить 20 варіантів атестаційних робіт. Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, то варіанти завдань не можуть повторюватись.

Кожний варіант включає 18 завдань, які охоплюють різні розділи навчальної програми. Серед них: завдання в тестовій формі (завдання з вибором однієї або кількох правильних відповідей, завдання на встановлення відповідності), завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю; одне інтегроване завдання з розгорнутою відповіддю (учень повинен безпосередньо виконати завдання, розв'язати задачу). Завдання відкритої форми та інтегроване завдання передбачають їх безпосереднє виконання на комп'ютері.

На виконання завдань державної підсумкової атестації відводиться 90 хвилин (час на вступну бесіду та інструктаж не враховується).

За вибором учнів можливо проводити державну підсумкову атестацію з інформатики у формі захисту творчих учнівських навчальних робіт (проектів) зі створення прикладного програмного забезпечення навчального процесу (прикладні програмні засоби, інструментальні середовища, комп'ютерні навчальні системи). Таку форму проведення атестації можуть обирати учні, які виявили особливий інтерес до предмета, мають глибокі знання інформаційних технологій та навчальні досягнення високого рівня (10, 11, 12 балів) з інформатики. Методичні рекомендації щодо підготовки та захисту таких робіт публікуватимуться у фахових виданнях.

Для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською, молдовською, польською, румунською та угорською мовами переклад завдань з математики, біології, фізики, хімії, всесвітньої історії та інформатики здійснюється Міністерством освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, відповідними управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Кожен учень, який проходить державну підсумкову атестацію в письмовій формі, отримує варіант роботи із вищезазначених посібників, бланк відповідей, підготовлені навчальним закладом, та зошит (кілька аркушів) для виконання роботи зі штампом навчального закладу.

III. Державна підсумкова атестація у старшій школі

Державна підсумкова атестація в старшій школі проводиться з трьох предметів:

- українська мова;
- профільний предмет (для учнів які навчалися у класах з профільним навчанням), історія України або математика (для учнів, які навчалися у класах універсального профілю);
- предмет за вибором.

При вивченні двох профільних предметів (наприклад, фізики і математики у

фізико-математичному профілі) атестацію складають із одного з них замість предмета за вибором.

Державна підсумкова атестація з **української мови** є обов'язковою і проводиться у формі переказу без творчого завдання за текстом, визначеним Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України за посібником: «Збірник переказів для державної підсумкової атестації з української мови. 11 клас» (укл. Шелехова Г.Т., Новосьолова В.І., Ярмолюк А.В. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012) і оголошеним по радіо та телебаченню в день проведення атестації.

Тексти цього збірника відповідають навчально-методичним вимогам до докладного переказу, що в повному обсязі дає змогу перевірити формування в учнів комунікативних умінь (сприйняття почутої інформації, докладне її відтворення, самостійне визначення предмета й завдань висловлювання, добір для їх вирішення потрібних мовних засобів тощо) та орфографічних і пунктуаційних навичок.

На виконання завдання державної підсумкової атестації з української мови в 11 класі відводиться 90 хвилин, протягом яких учні докладно відтворюють первинний текст запропонованого переказу з урахуванням його смислової і структурної цілісності (без додаткового творчого завдання). Переказ проводиться за традиційною методикою.

Державна підсумкова атестація з **мови навчання** (кримськотатарська, молдовська, польська, російська, румунська, угорська) проводиться в 11 класі у формі переказу без творчого завдання за посібниками, що мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України:

«Кримськотатарська мова. Збірник переказів для державної підсумкової атестації для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням кримськотатарською мовою. 11 клас» (укл. Яяєва А.М., Велішаєва Х.В., Яяєва Н.М.);

«Молдовська мова. Збірник переказів для державної підсумкової атестації для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням молдовською мовою. 11 клас» (укл. Кьося В.В., Фетєску Л.І.);

«Польська мова. Збірник переказів для державної підсумкової атестації для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням польською мовою. 11 клас» (укл. Лебедь Р.К.);

«Збірник переказів для державної підсумкової атестації з російської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з російською мовою навчання. 11 клас» (укл. Король Г.М., Мельникова Л.В., Путій Т.М. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012);

«Румунська мова. Збірник переказів для державної підсумкової атестації для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням румунською мовою. 11 клас» (укл. Говорян Л.С., Остафій О.Р.);

«Угорська мова. Збірник переказів для державної підсумкової атестації для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням угорською мовою. 11 клас» (укл. Браун Є.Л.).

Тексти переказів для проведення державної підсумкової атестації з мови навчання визначаються Міністерством освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, відповідними управліннями освіти і науки обласних, Київської та

Севастопольської міських державних адміністрацій.

На проведення державної підсумкової атестації з російської мови чи інших мов національних меншин відводиться 90 хвилин. Відлік часу розпочинається з моменту початку роботи учнів над завданнями.

Державна підсумкова атестація з **української літератури в 11-му класі** за курс повної загальної середньої освіти проводиться у формі тестування за "Збірником завдань для державної підсумкової атестації з української літератури. 11 клас" (авт. Коваленко Л.Т., Михайлова Н.В., Данилейко О.Л. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Його мета — перевірити відповідність знань, умінь і навичок випускників загальноосвітніх навчальних закладів програмовим вимогам і оцінити рівень навчальних досягнень учнів за курс середньої школи.

Збірник завдань для державної підсумкової атестації укладено відповідно до чинної програми з української літератури для загальноосвітніх навчальних закладів.

Тривалість виконання тесту — 90 хвилин (час на вступну бесіду та інструктаж не враховується).

У збірнику представлено 20 варіантів завдань у тестовій формі, однакових за структурою та складністю. Завдання вимірюють рівень засвоєння програмового матеріалу й сформованість в учнів таких когнітивних умінь, як розуміння, застосування, аналіз, синтез і оцінювання. Під час державної підсумкової атестації передбачено оцінити рівень навчальних досягнень учнів: зміст художніх творів, аналіз художніх творів, літературний процес, відомості з теорії літератури.

Кожен тест складається з 33 завдань різної форми. Тридцять два завдання тесту перевіряють знання змісту вивчених текстів, уміння їх аналізувати, виявляти особливості змісту і форми, порівнювати певний літературний твір із творами інших письменників вивченого періоду.

Завдання 33 вимагає написання розгорнутої відповіді на запропоноване питання. Учні мають надати вичерпну відповідь, сформулювати і прокоментувати проблему, порушену в художньому творі, пояснити позицію автора, указати, чи погоджуються вони з такою позицією, й аргументувати свою думку. Обсяг відповіді — від 100 до 200 слів.

Державна підсумкова атестація з **світової літератури** в 11 класі проводиться у письмовій формі (тестування) за "Збірником завдань для державної підсумкової атестації зі світової літератури. 11 клас" (авт. Бондарева О.Є., Таранік-Ткачук К.В., Фоміна С.П. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Перевірка знань учнів у вигляді завдань у тестовій формі дозволяє вчителю визначити рівень навчальних досягнень учнів водночас із багатьох тем і розділів програми; об'єктивно оцінити рівень засвоєння навчального матеріалу; створити для всіх учнів рівні умови під час складання тестів.

Пропонований збірник завдань у тестовій формі для державної підсумкової атестації укладений відповідно до чинних програм для профільного навчання зі світової літератури, охоплює навчальний матеріал 10 та 11 класів і містить 20 варіантів атестаційних завдань.

Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

У збірнику вміщено завдання різних форм: завдання на вибір однієї правильної відповіді, завдання на встановлення послідовності, завдання на встановлення відповідності та творче завдання (за яким учень має написати твір-мініатюру обсягом 1,5 сторінки на запропоновану тему). Тестові завдання призначені для комплексної перевірки знань зі світової літератури та побудовані так, щоб учні змогли продемонструвати розуміння художнього твору, вміння аналізувати та інтерпретувати його, усвідомлювати його родову і жанрову специфіку, стильову своєрідність, багатство його ідейно-художнього змісту та особливості поетики. Творча робота має відображати сформованість базових знань зі світової літератури, уявлення про художню літературу як мистецтво слова, уміння висловити свої думки про художній твір, аналізувати різні за своєю жанровою специфікою твори, проявити самостійність суджень, уміння спиратися на тексти письменників, добирати потрібну форму вислову, визначати національну своєрідність конкретного тексту).

У залежності від того, за яким рівнем (стандарту, академічним, профільним) учні вивчали світову літературу в школі, вони мають виконати різний комплект завдань. Кількість завдань для рівня стандарту та академічного (профільного) відрізняється. У передмові до посібника подано чіткі інструкції виконання та оцінювання атестаційної роботи.

На виконання завдання державної підсумкової атестації зі світової літератури відводиться 90 хвилин (час на вступну бесіду та інструктаж не враховується).

Державна підсумкова атестація з інтегрованого курсу «Література (національної меншини та світова)» в 11 класі проводиться у письмовій формі.

Мета проведення державної підсумкової атестації з інтегрованого курсу «Література (національної меншини та світова)» – перевірити сформованість в учнів базових знань відповідно до чинних програм (стандарту, академічного рівнів навчання), уявлення про місце літератури (українська, світова, національних меншин) у національному і світовому культурному контекстах, уміння висловити свої думки про художній твір, систему образів, характери персонажів, уміння проводити цілісний аналіз та створювати власні інтерпретації до художніх творів, аналізувати різні за жанрами та стилями твори, вміння аргументовано доводити власну думку, відображаючи широке розуміння програмового літературного матеріалу.

Державна підсумкова атестація з інтегрованого курсу «Література (російська та світова)» проводиться за навчальним посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з інтегрованого курсу «Література (російська та світова)» 11 клас» (авт. Сімакова Л.А.; Снегірьова В.В. - К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Збірник завдань укладений відповідно до вимог чинних програм і містить 15 варіантів по 15 тестових завдань різної форми.

Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

Завдання з інтегрованого курсу «Література (національної меншини та світова)» для проведення державної підсумкової атестації в 11 класі загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням кримськотатарською, молдовською, польською, румунською, угорською мовами розробляються Міністерством освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, відповідними управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій і погоджуються з Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України (тексти завдань подаються до 1 квітня 2011 року Міністерству освіти і науки, молоді та

спорту України українською та рідною мовами для погодження).

На виконання завдання державної підсумкової атестації з інтегрованого курсу «Література (національної меншини та світова)» відводиться 90 хвилин (час на вступну бесіду та інструктаж не враховується).

Матеріали для державної підсумкової атестації з **іноземної мови** в 11 класі загальноосвітніх навчальних закладів укладені відповідно до чинних програм з іноземних мов, затверджених Міністерством.

Державна підсумкова атестація з іноземних мов проводиться на основі матеріалів збірників завдань, які відповідають загальноєвропейським рівням (A2+ — B1):

«Збірник завдань для державної підсумкової атестації з англійської мови. 11 клас» (авт. Коваленко О.Я., Несвіт А.М., Чепурна О.В., Шопулко М.Н. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012);

«Збірник завдань для державної підсумкової атестації з німецької мови. 11 клас» (авт. Коваленко О.Я., Горбач Л.В., Трінька Г.Ю. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012);

«Збірник завдань для державної підсумкової атестації з французької та іспанської мов. 11 клас» (авт. Коваленко О.Я., Клименко Ю.М., Файзуліна Л.М., Костилов А.І. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Зміст і формат іспиту враховує головну мету навчання іноземної мови у загальноосвітніх навчальних закладах – формування в учнів комунікативної компетенції, базою для якої слугують комунікативні уміння, сформовані на основі мовних знань і навичок.

Об'єктами контролю визначаються читання, письмо та говоріння як види мовленнєвої діяльності, а також лексичний і граматичний аспекти іншомовної комунікації (використання мови).

Зміст тестових завдань будується на автентичних зразках мовлення, прийнятого у Великій Британії, Франції, Німеччині, Іспанії, та відповідає сферам і тематиці ситуативного спілкування, зазначеним у шкільній навчальній програмі.

Завдання для визначення рівня сформованості компетенції в читанні орієнтується на різні його стратегії: з розумінням основної інформації (ознайомлювальне читання) та повної інформації (вивчальне читання). Джерелами для добору текстів слугують інформаційно-довідкові, рекламні, газетно-журнальні матеріали, уривки з художніх творів, зміст яких узгоджується з навчальною програмою. Тексти (для ознайомлювального читання) можуть містити незнайомі слова – до 5%, а для вивчального читання – до 3%, про значення яких можна здогадатись із контексту, за словотворчими елементами, за співзвучністю з рідною мовою (слова-інтернаціоналізми).

Завдання для визначення рівня сформованості компетенції в письмі зорієнтовані на виконання комунікативно-творчих видів діяльності: писати тексти різних видів та на різні теми, пов'язані з інтересами та комунікативними потребами, що узгоджуються із змістом шкільної навчальної програми (зв'язне висловлювання, оголошення, лист, листівка, анотація, відгук).

Контроль лексичної та граматичної компетенції (використання мови)

передбачає визначення рівня сформованості мовних навичок: здатності самостійно добирати і формоутворювати лексичні одиниці та граматичні явища відповідно до комунікативних потреб спілкування у межах сформульованих завдань. Основними засадами для вибору видів і змісту тестів слугують завдання комунікативно-когнітивного спрямування: редагування, доповнення, заповнення, трансформація, перефразування.

Підготовлені матеріали враховують профільний рівень навчання, тобто поглиблене вивчення іноземної мови у старшій школі. Тому вчителі мають змогу добирати матеріал для державної підсумкової атестації згідно рівня (стандарту чи профільного). Профільний рівень співвіднесений із рівнем спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземної мови. Цей рівень передбачає більш гнучке і більш вільне володіння іноземною мовою, використання її як засобу міжособистісного та міжкультурного спілкування в широкому спектрі ситуацій офіційної і неофіційної взаємодії з носіями мови.

Перше завдання білетів має на меті перевірити рівень сформованості в учнів умінь і навичок читання, розуміння прочитаного тексту, уміння узагальнювати зміст прочитаного, виокремлювати ключові слова та визначати значення незнайомих слів за контекстом або словотворчими елементами.

Учні мають продемонструвати розуміння прочитаних автентичних текстів різних жанрів і стилів, зокрема художню прозу, що відображають реалії життя та відповідають віковим особливостям. Мають уміти знаходити та аналізувати необхідну інформацію, що подається у вигляді оціночних суджень, опису, аргументації, робити висновки з прочитаного; виділяти головну думку/ідею та диференціювати основні факти і другорядну інформацію; аналізувати і зіставляти інформацію, розуміти логічні зв'язки всередині тексту та між його частинами.

Тексти можуть містити до 5% незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися, використовуючи лінгвістичну і контекстуальну здогадку, спираючись на сюжетну лінію, та 2% незнайомих слів, які не перешкоджають розумінню тексту загалом.

Посібники «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з іноземних мов. 11 клас» містять 100 варіантів білетів з англійської мови та по 50 варіантів з німецької, французької та іспанської мов.

Кількість білетів добирається вчителями загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до типу навчального закладу (загальноосвітній навчальний заклад чи спеціалізована школа з поглибленим вивченням іноземних мов) та кількості учнів у класі.

Завдання першого та другого питання білетів учні виконують на аркушах зі штампом відповідного загальноосвітнього навчального закладу.

Друге завдання білетів складається з двох частин:

Перша частина перевіряє рівень сформованості в учнів писемної мовленнєвої компетенції, тобто володіння функціональними стилями писемного мовлення в межах, визначених програмами загальноосвітніх навчальних закладів з іноземних мов, що також відповідає Європейському стандарту B1.

Учні демонструють уміння писати особисті листи, використовуючи форми мовленнєвого етикету, прийняті в країнах, мова яких вивчається, розповідаючи про

окремі факти та події свого життя, висловлюючи власні міркування і почуття, описуючи плани на майбутнє та запитуючи співрозмовника про аналогічну інформацію, а також передавати повідомлення у вигляді записки довільної форми. Учням необхідно показати уміння розповісти про перебіг подій, описати людину, об'єкт; написати повідомлення відповідно до поставленого завдання, зокрема, про побачене, прочитане, почуте та згідно з запропонованою мовленнєвою ситуацією; обґрунтувати власну точку зору; складати ділові листи, написати оголошення, заяву, зробити запис інформації. Обсяг письмового висловлювання складає 50-60 слів.

У частині використання мови визначається рівень володіння лексичними, граматичними, семантичними та прагматичними знаннями, що передбачається умінням вільно спілкуватися. Учням пропонуються тестові завдання з пропущеними лексичними одиницями або граматичними структурами.

Третє завдання білетів перевіряє рівень сформованості навичок та вмінь мовлення за допомогою зв'язного висловлювання.

Учні мають продемонструвати уміння вільно спілкуватися зі співрозмовником; чітко реагувати на почуте під час спілкування; брати участь у бесіді та вести діалог у межах програмної тематики, реалізуючи необхідні комунікативні функції; адекватно використовувати в спілкуванні компенсаторні засоби та найбільш уживані формули, що стосуються лінгвокраїнознавчої сфери і надають спілкуванню більшої виразності, емоційності та переконливості; використовувати в процесі спілкування різноманітні мовні засоби, у тому числі діалогічні єдності і формули мовленнєвого етикету, прийнятого у країні, мову якої вивчають, а саме: для ініціювання, підтримування і завершення спілкування, для аргументації власної точки зору і для висловлювання свого ставлення до предмета спілкування.

Відповідь учнів проходить у формі бесіди-діалогу з членами екзаменаційної комісії (з елементами монологічного повідомлення).

Бесіда-діалог повинна мати характер мовленнєвої взаємодії у межах запропонованої ситуації. Діалог-обмін інформацією повинен складатись із запитань і відповідей, реплік-реакцій і реплік-спонукань. Монологічні висловлювання учнів повинні відповідати ситуації; бути повними, послідовними, комунікативно спрямованими (містити особистісні оціночні фрази, власне ставлення учня до об'єкту висловлювання), лексично насиченими, правильно фонетично і граматично оформленими.

Державна підсумкова атестація з іноземної мови складається з письмової та усної частини. На виконання письмової частини (використання мови, читання та письмо) та усної – говоріння передбачено 35 хвилин (розподіл часу наведено у таблиці)

1 частина	2 частина
Читання 10 хв	Говоріння 10 хв
Письмо (Використання мови) 15 хв	

Державна підсумкова атестація з **математики в 11-х класах** проводиться у формі інтегрованої письмової роботи з математики (з алгебри та початків аналізу і геометрії) за навчальним посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з математики. 11 клас» (авт. Істер О.С., Глобін О.І., Панкратова І.Є. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Посібник містить 30 варіантів атестаційних робіт. Кожен варіант складається з чотирьох частин, що відрізняються за складністю та формою завдань, включає завдання різних типів і рівнів складності, які охоплюють більшість розділів навчальної програми. Серед них: тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді, завдання відкритої форми з короткою відповіддю, завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю. Таке поєднання дає змогу учневі максимально розкрити свої здібності.

Учні, що вивчають предмет на рівні стандарту виконують завдання першої (12 завдань), другої (4 завдання) та два завдання третьої частини (перше обов'язково, та одне із завдань 3.2 та 3.3 на вибір) атестаційної роботи.

На академічному рівні виконуються завдання першої (12 завдань), другої (4 завдання) та третьої (3 завдання) частини атестаційної роботи.

Учні профільних класів виконують усі завдання першої, другої та третьої частин атестаційної роботи, а також два завдання з четвертої частини – одне з двох завдань з алгебри та початків аналізу та одне з геометрії за власним вибором.

Учні класів з поглибленим вивченням математики виконують завдання першої, другої, третьої та четвертої (4 завдання) частин атестаційної роботи. Одне із завдань зі стереометрії слід виконати з повним поясненням, а інше лише з зазначенням основних логічних кроків.

Варіанти завдань першої та другої частин атестаційної роботи добирають загальноосвітні навчальні заклади, третьої та четвертої частин – Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій за вказаним посібником.

Загальноосвітні навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, то варіанти не повинні повторюватись.

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій визначають не менше чотирьох варіантів третьої та четвертої частин атестаційної роботи.

Кожен учень у класі має виконувати один з варіантів першої та другої частин атестаційної роботи та один із варіантів, запропонованих класу, третьої (третьої та четвертої) частини атестаційної роботи за вибором вчителя.

Для учнів класів рівня стандарту та академічного рівня на проведення державної підсумкової атестації передбачено 3 академічних години, для учнів профільних класів – 3,5; для учнів класів з поглибленим вивченням математики – 4 академічних години.

Державна підсумкова атестація з **історії України** проводитиметься в письмовій формі за «Збірником завдань для державної підсумкової атестації з історії України. 11 клас» (авт. Власов В.С., Кульчицький С.В. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Збірник містить 15 варіантів по 10 тестових завдань різної форми в кожному варіанті: завдання з вибором однієї правильної відповіді; кількох правильних відповідей; завдання на встановлення відповідності; на встановлення правильної

послідовності; завдання відкритої форми з короткою відповіддю; завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю. Завдання стосуються різних аспектів вітчизняної історії: державного, політичного, розвитку економіки, соціальних відносин, суспільного, культурного розвитку, зовнішньополітичних відносин.

Завдання збірника спрямовані на виявлення в учнів рівня сформованості предметних компетентностей. Перше завдання всіх варіантів перевіряє рівень сформованості просторової компетенції та картографічних умінь. Друге та третє завдання передбачають перевірку рівня сформованості хронологічної компетентності школярів. Учні мають встановити хронологічну послідовність подій та визначити дату на основі певних подій, явищ, процесів.

Наступні завдання перевіряють рівень сформованості у школярів логічної та інформаційної компетентностей. Оцінюються вміння учнів співвідносити факти (події) з історичними процесами; застосовувати поняття та терміни для пояснення історичних явищ, встановлювати причини та наслідки подій; з'ясовувати та визначати характерні ознаки подій, процесів; систематизувати факти, які пов'язані з характеристикою (діяльністю) історичних осіб.

Останнє завдання робіт передбачає оцінювання у випускників рівня сформованості інформаційної та аксіологічної компетентностей на основі аналізу фрагмента історичного джерела. Тобто учні повинні вміти пояснити суть описаних у джерелі подій, постатей в історичному контексті, виокремити факти й емоційно-ціннісні судження автора, висловити власні судження про документ та його автора тощо.

Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

Для проведення державної підсумкової атестації в класах профільного рівня пропонується замість завдань № 3, 7 та 8 у кожному з 15 варіантів опрацювати фрагменти історичних джерел з ДОДАТКА.

На виконання завдань відводиться 90 хвилин.

Державна підсумкова атестація зі **всесвітньої історії** проводиться у письмовій формі за «Збірником завдань для державної підсумкової атестації з всесвітньої історії. 11 клас» (авт. Ладиченко Т.В., Камбалова Я.М. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

У збірнику вміщено 15 варіантів, кожен з яких включає по 10 (12 – для учнів профільних класів суспільно-гуманітарного напрямку) завдань різної форми: завдання з вибором однієї відповіді; завдання з вибором кількох правильних відповідей; завдання на встановлення відповідності; завдання на встановлення правильної послідовності; завдання відкритої форми з короткою відповіддю; завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю.

Завдання охоплюють всі сфери життєдіяльності суспільства: соціально-економічну, політичну, культурну, особливий наголос робиться на характеристиці історичних осіб. Визначається рівень навчальних досягнень учнів з основних понять, сучасних підходів до аналізу розвитку людства у XX столітті, вміння визначати вплив загальносвітових процесів на Україні та роль України в розвитку світової цивілізації, вміння аналізувати історичні події, формулювати й

аргументувати власну думку щодо них, висловлювати своє ставлення до історичних явищ і осіб.

Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

Для проведення державної підсумкової атестації у класах профільного рівня пропонується замість завдань 7 та 8 у кожному з 15 варіантів виконати відповідно - 11, 12* завдання.

На виконання завдань відводиться 90 хвилин.

У профільних класах (суспільно-гуманітарний напрям, правовий профіль) передбачається проведення державної підсумкової атестації з **правознавства** за «Збірником завдань для державної підсумкової атестації з правознавства. 11 клас» (авт. Ремех Т.О., Ратушняк С.П. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Збірник складається з 15 варіантів по 10 тестових завдань різної форми: тестові завдання на вибір правильної відповіді, завдання на встановлення відповідності; завдання на порівняння юридичних понять, на аналіз фрагменту нормативно-правового акту, юридичну задачу. При цьому слід враховувати чинність нормативно-правових актів на дату проведення атестації.

Тестові завдання зводяться до відтворення учнями на репродуктивному рівні наявних у них знань з предмету. Порівняння юридичних понять передбачає вміння учнів визначати їх спільні та відмінні ознаки; аналіз положень нормативно – правового акту має продемонструвати вміння учнів працювати з юридичним документом; розв'язування юридичних задач - уміння застосовувати правові знання для вирішення спірного питання чи аналізу правової ситуації. Завдання творчого характеру оцінюють уміння учнів представити власні емоційно-оцінні судження щодо юридичних подій та явищ.

Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

На виконання завдань відводиться 90 хвилин.

Державна підсумкова атестація з курсу «**Людина і світ**» проводиться у письмовій формі за «Збірником завдань для державної підсумкової атестації з курсу «Людина і світ». 11 клас» (авт. Бакка Т.В., Мелешенко Т. В. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Збірник містить 10 варіантів по 15 тестових завдань різної форми: завдання з вибором однієї відповіді; завдання з вибором кількох правильних відповідей; завдання на знання основних понять; завдання відкритої форми з короткою відповіддю; завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю.

Завдання тестів включають основні соціологічні, політологічні, культурологічні та економічні питання і складаються із п'яти блоків тестових завдань і оцінюються за дванадцятибальною шкалою. Кожний із блоків містить завдання і питання, що покликані виявити знання, вміння і навички учнів з курсу «Людина і світ».

Для профільного рівня у збірнику вміщено два варіанти тестових завдань № 9 та 10.

На виконання завдань відводиться 90 хвилин.

У профільних класах передбачена державна підсумкова атестація з курсу **«Філософія»**. Вона має на меті виявити рівень засвоєння учнями системи філософських знань; рівня сформованості в них критичного мислення; навичок оцінювання суспільних явищ і процесів, життєвих та прикладних особистісно-життєтворчих, соціалізуючих, комунікативних, інтелектуально-інформаційних навичок.

Завдання виконуються за «Збірником завдань для державної підсумкової атестації з курсу «Філософія». 11 клас» (авт. Бакка Т.В., Мелешенко Т. В. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Збірник складається з 10 варіантів по 15 тестових завдань різної форми. Навчальні заклади використовують всі варіанти для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

На виконання завдань відводиться 60 хвилин.

Державна підсумкова атестація з **художньої культури** проводитиметься письмово за посібниками «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з художньої культури. 11 клас» (авт. Масол Л.М., Гайдамака О.В. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Збірник містить 10 варіантів, кожен з яких складається із 17 завдань різного типу та рівня складності. Це завдання на вибір однієї правильної відповіді, завдання на вибір кількох правильних відповідей, завдання на встановлення відповідності, завдання відкритого типу з розгорнутою відповіддю на розуміння мистецьких понять, порівняння, узагальнення, аналіз-інтерпретацію творів мистецтва. Враховуючи мистецьку специфіку курсу «Художня культура» та компетентнісний підхід у навчанні, останні завдання кожної роботи (№16-17) утворюють комплекс (*міні-проект*) і передбачають виявлення здатності учнів практично застосовувати набуті мистецькі знання і вміння у життєвих ситуаціях. Вони спрямовані на перевірку сформованості самостійного художнього мислення учнів і діяльності творчого характеру, комплексу ключових, предметних і міжпредметних компетентностей.

Виконання усього комплексу завдань дає змогу визначити рівень засвоєння учнями чинної навчальної програми з «Художньої культури» (рівень стандарту, академічний або профільний рівні). У кожному варіанті визначені завдання для виконання учнями, які навчалися за програмою профільного рівня (це завдання №№ 13-17, позначені зірочкою).

Навчальні заклади використовують усі варіанти для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

На виконання державної підсумкової атестації відводиться 90 хвилин (час на вступну бесіду та інструктаж не враховується).

Державна підсумкова атестація з **хімії** проводиться за посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з хімії. 11 клас» (авт. Дубовик О.А. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Збірник містить 20 варіантів атестаційних робіт. Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

Кожний варіант складається з чотирьох частин, що відрізняються складністю

завдань. У кожній частині наведено завдання різної форми, які охоплюють різні розділи навчальної програми. Серед них: завдання в тестовій формі (завдання з вибором однієї або кількох правильних відповідей, завдання на встановлення відповідності, завдання на встановлення правильної послідовності), завдання відкритої форми (наприклад, завдання на відтворення генетичного зв'язку між класами неорганічних і органічних сполук; на складання рівнянь окисно-відновних реакцій та електронних балансів до них, реакцій йонного обміну в молекулярній та йонній формі); задачі різних типів, які передбачають розгорнутий запис розв'язування завдання з обґрунтуванням кожного етапу (пропонуються типи задач, що передбачені навчальними програмами з хімії для загальноосвітніх навчальних закладів).

У залежності від того, на якому рівні змісту учні вивчали хімію, вони виконують завдання різних частин за відповідний час:

Рівень змісту	Частини атестаційної роботи	Час виконання
Рівень стандарту	Перша, друга	90 хвилин
Академічний рівень	Перша, третя	90 хвилин
Профільний рівень	Перша, третя, четверта	120 хвилин

Під час роботи учні не можуть користуватися додатковою літературою (таблицями, посібниками тощо), оскільки всі необхідні довідкові матеріали містяться у збірнику. Для проведення обчислень учням дозволяється користуватися калькулятором.

Державна підсумкова атестація з **біології** проводиться в письмовій формі за завданнями з навчального посібника «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з біології. 11 клас» (авт. Данилова О.В., Данилов С.А. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Збірник складається з двох модулів. У першому модулі міститься 20 варіантів атестаційних робіт. Кожний варіант атестаційної роботи включає 30 завдань, зміст яких відповідає навчальній програмі з біології для 10 – 11 класів академічного рівня та рівня стандарту. Атестаційна робота крім завдань у тестовій формі з вибором однієї правильної відповіді включає розрахункові задачі з екології, задачі з молекулярної біології та генетики.

Другий модуль включає завдання практичного спрямування, які виконуються лише учнями профільних класів.

Учні які вивчали біологію на академічному рівні і рівні стандарту виконують 30 завдань атестаційної роботи протягом 90 хвилин.

Учні які вивчали біологію на профільному рівні виконують 30 завдань атестаційної роботи і одне завдання з другого модуля протягом 120 хвилин.

Варіанти атестаційних робіт добирають загальноосвітні навчальні заклади: для кожного класу не менше десяти варіантів атестаційних робіт з першого модуля і не менше чотирьох варіантів завдань з другого модуля.

Відповіді учень оформлює на бланку, зразок якого наданий в збірнику. Відповіді на завдання з розгорнутою відповіддю оформлюються на аркушах із штампом навчального закладу.

Критерії оцінювання кожного типу завдань, таблиці переводу набраних балів у 12-ти бальну систему подані у пояснювальній записці до збірника.

Під час роботи учні не можуть користуватися додатковою літературою (таблицями, посібниками тощо), оскільки всі необхідні довідкові матеріали містяться у збірнику. Для проведення обчислень учням дозволяється користуватися калькулятором.

Державна підсумкова атестація з **екології** проводиться в письмовій формі за навчальним посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з екології. 11 клас» (авт. Бойчук Ю.Д., Малікова С.О. – К.: Центр науково-методичної літератури, 2012).

Зміст атестаційних робіт відповідає чинним навчальним програмам з екології рівнів стандарту, академічного та профільного для загальноосвітніх навчальних закладів.

Посібник містить 15 варіантів атестаційних робіт. Кожен з варіантів атестаційної роботи містить завдання двох блоків: А та Б.

Блок А складається з 27 завдань, розподілених на чотири частини, що відрізняються складністю та формою. Серед них представлені: завдання в тестовій формі (завдання з вибором однієї чи кількох правильних відповідей), завдання відкритої форми (робота зі статистичними даними, картами екологічного стану України) та розрахункова задача. Кожен варіант для рівнів стандарту й академічного містить завдання з трьох тематичних блоків навчальної програми:

1. Екологія як наука про довкілля.
2. Антропогенне навантаження на природні системи.
3. Збалансоване природокористування.

Блок Б представлено двома завданнями (№№ 28, 29): завданням-дилемою та завданнями на формування аналітичного висновку за наданими даними. Виконуючи завдання-дилему, учень повинен обрати один або декілька дистракторів, надати розгорнуту аргументовану відповідь, яка повинна відображати знання всіх аспектів діяльності людини у зазначеному у завданні контексті. Відповідь на завдання під номером 29 передбачає з'ясування рівня сформованості в учнів здібностей аналізувати сучасну інформацію стосовно екологічного стану нашої планети та розвитку суспільства.

Учні, які вивчали навчальний предмет «Екологія» на рівнях стандарту й академічному, виконують атестаційну роботу протягом 90 хвилин. Учням, які навчалися за програмою профільного рівня, на виконання атестаційної роботи надається 120 хвилин.

Учні, які навчалися за програмою профільного рівня, виконують завдання блоків А та Б атестаційної роботи. При цьому номер варіанту завдань блоку Б повинен співвідноситись з номером варіанту завдань блоку А.

Відповіді учень оформлює на бланку, зразок якого поданий у збірнику. Відповіді на завдання з розгорнутою відповіддю оформлюються в чистому учнівському зошиті чи на аркушах із штампом навчального закладу. Бланк відповідей містить спеціально відведену частину для внесення змін у відповіді першої та другої частин. Таке виправлення не веде до втрати балів. Якщо ж виправлення зроблено в основній частині бланка відповідей, то бали за таке завдання не нараховують.

Під час проведення державної підсумкової атестації з екології учням заборонено користуватися будь-якими матеріалами чи посібниками, крім географічних карт екологічного стану України, розміщених в учнівських географічних атласах. Вчитель повинен забезпечити учнів наступними географічними атласами: «Атлас 8 клас. Фізична географія України» (ДНВП «Картографія», 2006-2011) та «Фізична географія України. Атлас для учнів 8 класу» (ЗАТ «Інститут передових технологій», 2008, 2009). Для обчислення даних учню дозволяється користуватися калькулятором.

Метою державної підсумкової атестації з **географії** є виявлення рівня навчальних досягнень школярів за курс основної та старшої школи. Учні мають продемонструвати сформовані знання про географічну картину світу, які спираються на положення теорії взаємодії суспільства і природи, географічного поділу праці, на розкриття глобальних та регіональних явищ і процесів; цілісне уявлення про навколишній світ. Відповіді випускників ґрунтуються на використанні планів типових характеристик географічних територій та об'єктів, матеріалів із засобів масової інформації та науково-популярної літератури. Такий підхід сприятиме актуалізації навчально-пізнавальної, комунікативної та інформаційної компетенцій школярів і поглиблюватиме загальнокультурні надбання старшокласників. Державна підсумкова атестація проводиться письмово за посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з географії. 11 клас» (авт. Гладковський Р.В., Довгань А.І., Забуга Н.І., Паламарчук Л.Б., Совенко В.В. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

До збірника входить 20 варіантів письмових робіт. Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

Кожен варіант налічує 30 тестових завдань різних типів і рівнів складності, зокрема: з вибором однієї правильної відповіді – 20 завдань, 5 завдань на визначення правильної відповідності, 5 завдань на визначення правильної послідовності. Крім тестових завдань, кожен варіант містить одне завдання на контурній карті (номер 35) і чотири завдання відкритого типу, одне з яких (під номером 34*) призначене лише для учнів, що навчаються за програмою профільного рівня. Відповідно учні профільних класів не виконують завдання відкритого типу під номером 32 чи 33 (за вибором учня). Під час виконання атестаційної роботи користуватися атласами та іншими джерелами картографічних знань не дозволяється.

Отже, кожен варіант атестаційної роботи (яку виконує учень) складається з 34 завдань, на його виконання відводиться 90 хвилин.

Для відповіді на тестові завдання використовується зразок бланка відповідей, а також контурна карта, які вчитель може скопіювати в необхідній кількості. Відповіді на завдання відкритого типу учні виконують на окремих проштампованих навчальним закладом аркушах, які додаються до заготовлених бланків відповідей.

Державна підсумкова атестація з **економіки** проводиться письмово за посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з основ економіки. 11 клас» (авт. Бицюра Ю.В., Горленко Г.О., Капіруліна С.Л. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Завдання державної підсумкової атестації підібрані так, щоб надати можливість оцінити рівень навчальних досягнень школярів щодо розуміння основних економічних понять і законів, вміння аналізувати економічні явища, аргументувати прикладами власну думку; висловлювати власне ставлення до подій, що відбуваються в сучасній економіці.

Збірник містить 20 варіантів атестаційних робіт по 23 завдання чотирьох рівнів складності (з них: 18 завдань – це завдання I та II рівня складності, а завдання 19 – 23 – це III та IV рівень складності). Завдання мають різний формат, а саме: тести на

встановлення однієї правильної відповіді (1-16), тести на встановлення відповідності (17-18), задачі та творчі запитання з відкритою розгорнутою відповіддю (19-23).

З метою врахування різного рівня підготовки учнів відповідно до навчального профілю у збірнику позначені зірочкою (*) завдання для учнів профільного рівня навчання. Це стосується завдань достатнього та високого рівнів складності. Для учнів, які вивчали економіку на рівні стандарту або академічному рівні, запропоновані інші завдання зазначених рівнів складності. Завдання початкового і середнього рівнів складності обов'язкові для виконання всіма учнями, незалежно від профілю навчання.

Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

На виконання завдань відводиться 90 хвилин. Під час виконання роботи учні мають право користуватися калькулятором.

Державна підсумкова атестація з **фізики** проводиться у письмовій формі за посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з фізики. 11 клас» (авт. Непорожня Л.В., Петренко А.М., Овсянніков О.А., Селезнев Ю.О. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Збірник містить 24 варіанта атестаційних робіт. Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу.

Кожний варіант атестаційної роботи включає 17 завдань різної форми і рівнів складності. Нумери завдань складаються з двох цифр, розділених крапкою. Завдання 1.1–1.8 та 2.1.–2.4 – це завдання з вибором однієї правильної відповіді різного рівня складності. Завдання 3.1–3.3 – задачі на 2-3 логічні дії спрямовані на перевірку вміння розв'язувати типові задачі, які не передбачають розгорнутий запис розв'язування. Завдання 4.1.–4.2 – задачі комбінованого типу, які розв'язуються стандартним або оригінальним способом і передбачають розгорнутий запис розв'язування завдання.

Учні які вивчали фізику за рівнем стандарту виконують 15 завдань атестаційної роботи позначені цифрами 1.1–1.8, 2.1.–2.4, 3.1–3.3.

Учні які вивчали фізику на академічному рівні виконують 16 завдань атестаційної роботи позначені цифрами 1.1–1.8, 2.1.–2.4, 3.1–3.3, 4.1.

Учні які вивчали фізику на профільному рівні виконують 17 завдань атестаційної роботи позначені цифрами 1.1–1.8, 2.1.–2.4, 3.1–3.3, 4.1–4.2.

Учні які вивчали фізику за рівнем стандарту і на академічному рівні виконують атестаційну роботу протягом 90 хвилин. Учні, які вивчали фізику на профільному рівні – протягом 135 хвилин. Час на вступну бесіду та інструктаж не враховується.

Під час роботи учні не можуть користуватися додатковою літературою (таблицями, посібниками тощо). Для проведення обчислень учням дозволяється користуватися калькулятором.

Державна підсумкова атестація з **астрономії** проводиться у письмовій формі за посібником «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з астрономії. 11 клас» (авт. Казанцев А.М., Крячко І.П. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Даний збірник складається з 20 варіантів завдань. Навчальні заклади

визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

Кожний варіант атестаційної роботи включає 14 завдань, які охоплюють різні розділи навчальної програми. Завдання № 1-2 – завдання в тестовій формі з вибором однієї правильної відповіді. Завдання № 3-6 – завдання відкритої форми з короткою відповіддю. Завдання № 7-14 – завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю.

Учні загальноосвітніх навчальних закладів, які вивчали астрономію за програмою для рівня стандарту, академічного рівня, виконують завдання атестаційної роботи № 1 – 9 протягом 90 хвилин.

Учні загальноосвітніх навчальних закладів, які вивчали астрономію за програмою для профільного рівня, виконують завдання атестаційної роботи № 1 – 14 протягом 150 хвилин.

Критерії оцінювання кожного типу завдань, таблиці переводу набраних балів у 12-ти бальну систему оцінювання навчальних досягнень учнів наведено у пояснювальній записці до збірника.

Під час виконання письмової роботи учні можуть користуватися картою зоряного неба, астрономічним календарем, даними про основні астрономічні величини, іншими додатковими матеріалами, необхідними для виконання завдань.

Державна підсумкова атестація з **креслення** проводиться за завданнями з посібника «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з креслення. 11 клас» (авт. Сидоренко В.К., Терещук Б.М., Дятленко С.М., Солодуха Я.Т. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

У кожному з 10-ти варіантів збірника містяться завдання чотирьох рівнів складності. Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

Кожен з варіантів складається з десяти тестових завдань початкового рівня, десяти тестових завдань середнього рівня, п'яти завдань достатнього рівня і п'яти завдань високого рівня.

Запропонована система різнорівневих завдань потребує від учнів різноманітних розумових операцій, практичних умінь і навиків читання та виконання креслень, графічних зображень схем та ескізів.

Під час письмової роботи учні не можуть користуватися додатковою літературою (посібниками, таблицями тощо), оскільки всі необхідні для розв'язання довідкові матеріали наведені у тексті завдання. Під час виконання завдань дозволяється використовувати калькулятор.

На виконання завдань відводиться 90 хвилин.

Державну підсумкову атестацію з **трудового навчання (технологій)** за вибором можуть складати всі учні 11 класів, крім тих, які навчалися за технологічним профілем. Вона проводиться за завданнями з посібника «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з трудового навчання (Технології). 11 клас» (авт. Коберник О.М., Дятленко С.М., Лосина Н.Б., Мачача Т.С., Тарара А.М., Терещук Б.М., Терещук А.І. – К. Центр навчально-методичної літератури. 2012). Збірник містить тестові завдання окремо з технічних видів праці (для хлопців) та обслуговуючих видів праці (для дівчат). Якщо навчання здійснюється в об'єднаних групах хлопців і дівчат, то, для перевірки рівня навчальних досягнень учнів, слід використовувати інтегровані завдання, які вибирає вчитель із запропонованих у цьому збірнику завдань для хлопців і дівчат. Збірник складається з двох частин, кожна з яких містить по 8 окремих варіантів з 35 різнорівневими завданнями. Зміст завдань має різні рівні складності.

Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу (не менше п'яти варіантів для групи хлопців чи дівчат). Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

На виконання завдань державної підсумкової атестації відводиться 90 хвилин.

Всі учні, які навчалися за технологічним профілем, складають державну підсумкову атестацію з **технологій (профільний рівень)**. Атестація здійснюватиметься за «Збірником завдань для державної підсумкової атестації з технологій. Частина I. II. III.» Авторі-упорядники: Ткачук І.О. та ін. – К-П.: Аксіома, 2010 р., що має гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (лист від 03.02.2010 р № 1/11-453).

Збірник завдань призначений для учнів, які навчаються за професійним та допрофесійним спрямуванням.

У збірнику подано завдання за такими напрямками:

- частина I: водій категорії «В», водій категорії «С», тракторист, слюсар з ремонту автомобілів;

- частина II: оператор комп'ютерного набору, секретар керівника (організації, підприємства, установи);

- частина III: кухар, швачка, перукар, продавець продовольчих товарів.

Завдання розділено за трьома блоками. Перший блок охоплює загальні питання. Наприклад, з напрямку водій - це «Будова автомобіля», з напрямку секретар керівника (організації, підприємства, установи) – «Організаційне та інформаційне забезпечення діяльності керівника».

Другий блок охоплює матеріал практичного спрямування. Наприклад, з напрямку тракторист - це «Несправності та технічне обслуговування трактора», з напрямку кухар – «Технологія приготування їжі та основи товарознавства».

Третій блок містить завдання прикладного характеру. Наприклад, з напрямку водій - це «Основи керування і охорона праці».

Для атестації вчитель самостійно добирає для кожного учня окремо по одному завданню з кожного блоку. Наприклад:

1 варіант: з I блоку – завдання 1; з II блоку – завдання 2; з третього блоку – завдання 5;

2 варіант: 2; 4; 6;

3 варіант: 3; 1; 9;

.....

30 варіант: 2; 9; 4.

За напрямками підготовки, які не увійшли до зазначеного вище збірника завдань (столярна справа, діловод тощо), вчитель самостійно, за аналогією, розробляє по три блоки завдань та затверджує їх у керівника навчального закладу.

На виконання завдань державної підсумкової атестації в класах технологічного профілю відводиться 90 хвилин.

Відповіді на кожне з трьох завдань оцінюються за 12-бальною шкалою відповідно до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з трудового навчання (технологій). Загальна оцінка визначається як середнє арифметичне, заокруглене до цілого числа.

Учні складають державну підсумкову атестацію з технологій у навчальних закладах, на базі яких вони вивчали профільні предмети. Це можуть бути

міжшкільні навчально-виробничі комбінати, професійно-технічні навчальні заклади, опорні загальноосвітні школи та ін. Склад комісій та порядок оформлення документації заздалегідь визначаються спільно місцевими органами управління освітою, адміністраціями закладів освіти, на базі яких здійснювалося навчання та адміністраціями загальноосвітніх навчальних закладів за основним місцем навчання, учнів.

Державна підсумкова атестація проводиться окремо від кваліфікаційних іспитів з присвоєння робітничої професії.

Державна підсумкова атестація з **інформатики** проводиться за завданнями посібника «Збірник завдань для державної підсумкової атестації з інформатики. 11 клас» (авт. Морзе Н.В., Вембер В.П., Кузьмінська О.Г., Войцеховський М.О., Проценко Т.Г. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Збірник містить 20 варіантів атестаційних робіт. Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, то варіанти не повинні повторюватись.

Кожний варіант включає 23 завдання, які охоплюють різні розділи навчальної програми. Серед них: завдання в тестовій формі (завдання з вибором однієї або кількох правильних відповідей, завдання на встановлення відповідності), завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю; інтегровані завдання з розгорнутою відповіддю (учень повинен безпосередньо виконати завдання, розв'язати задачу). Завдання 16-23 передбачено виконувати на комп'ютері.

Учні, які навчаються за програмою рівня стандарту, виконують 18 завдань, на академічному рівні - виконуються 20 завдань, учні профільних класів виконують всі завдання.

Атестаційні роботи за програмою рівня стандарту учні виконують протягом 2 академічних годин, за програмою академічного - 3, а за програмою профільного рівня - 4 академічні години.

За вибором учнів можливо проводити державну підсумкову атестацію з інформатики у формі захисту творчих учнівських навчальних робіт (проектів) зі створення прикладного програмного забезпечення навчального процесу (прикладні програмні засоби, інструментальні середовища, комп'ютерні навчальні системи). Таку форму проведення атестації можуть обирати учні, які виявили особливий інтерес до предмета, мають глибокі знання інформаційних технологій та навчальні досягнення високого рівня (10, 11, 12 балів) з інформатики. Методичні рекомендації щодо підготовки та захисту таких робіт публікуватимуться у фахових виданнях.

Державна підсумкова атестація з **фізичної культури** має на меті перевірити відповідність знань, умінь і навичок одинадцятикласників програмовим вимогам і оцінити рівень навчальних досягнень учнів за курс загальної середньої освіти. Вона проводиться за завданнями з посібника «Збірник завдань для проведення державної підсумкової атестації з фізичної культури. 11 клас» (авт. Тимошенко О.В. та ін. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2012).

Державна підсумкова атестація складається з трьох частин: тестові завдання з теоретико-методичних основ фізичної культури (у письмовій формі), практичних завдань інструктивно-оздоровчого спрямування та залікових вправ. До першої

частини атестації в збірнику розміщено 10 варіантів атестаційних робіт для рівня стандарту та 5 варіантів атестаційних робіт для профільного рівня. Кожен варіант складається з 36 тестових завдань з вибором однієї правильної відповіді. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів – 36, що відповідає 12 балам за 12-ти бальною шкалою оцінювання навчальних досягнень учнів (таблиця).

Рівень навчальних досягнень	Тестові завдання (бали)	Оцінка за 12-ти бальною шкалою
Низький	0 – 3	1
	4 – 6	2
	7 – 9	3
Середній	10 – 12	4
	13 – 15	5
	16 – 18	6
Достатній	19 – 21	7
	22 – 24	8
	25 – 27	9
Високий	28 – 30	10
	31 – 33	11
	34 – 36	12

Навчальні заклади визначають для проведення державної підсумкової атестації не менше десяти варіантів для рівня стандарту та п'яти варіантів для профільного рівня.

Варіант практичної частини інструктивно-оздоровчого спрямування та залікових вправ для кожного з учнів здійснюється шляхом випадкового вибору учнями білетів. Білети складаються з двох завдань (практична частина інструктивно-оздоровчого спрямування, залікова вправа), які вчитель добирає з цього збірника для юнаків та дівчат окремо.

Практичні іспити дозволяють оцінити уміння учнів в організації й проведенні самостійних та групових занять різного спрямування, фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі дня, рухливих ігор та їхні навчальні досягнення в обраному виді рухової діяльності.

Загальна оцінка за державну підсумкову атестацію є середня арифметична суми трьох випробувань: тестових завдань з теоретико-методичних основ фізичної культури, практичних завдань інструктивно-оздоровчого спрямування та залікових вправ.

На виконання тестових завдань відводиться 45 хвилин, практичних завдань –

90 хвилин. Загальна тривалість атестації не повинна перевищувати 3 академічні години. Державна підсумкова атестація з фізичної культури проводиться в один день.

До складання підсумкових випробувань з фізичної культури допускаються учні основної медичної групи, які не мають протипоказань щодо виконання фізичних вправ, передбачених завданнями атестації. Списки учнів, які здають зазначене випробування, завіряються лікарем медичної установи, який обслуговує навчальний заклад.

Звертаємо увагу, що для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням кримськотатарською, молдовською, польською, румунською та угорською мовами переклад завдань з математики, біології, фізики, хімії, географії, всесвітньої історії та інформатики здійснюється Міністерством освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, відповідними управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Кожен учень, який проходить державну підсумкову атестацію в письмовій формі, отримує варіант роботи із вищезазначених посібників, бланк відповідей, підготовлені навчальним закладом, та зошит (аркуші) для виконання роботи зі штампом навчального закладу.

Додаток 2
до листа Міністерства освіти і
науки, молоді та спорту України
від 27.01.2012 р. № 1/9-61

Українська література

Білет № 1

1. Зробіть загальний огляд давньоукраїнської драматургії.
2. Охарактеризуйте образ повсталого народу в поемі Тараса Шевченка «Гайдамаки». Прочитайте напам'ять уривок із поеми.

Білет № 2

1. Визначте засоби творення комічного в повісті Г.Квітки-Основ'яненка «Конотопська відьма».
2. Розкрийте роль митця і мистецтва за поемою Лесі Українки «Давня казка».

Білет № 3

1. Розкрийте багатство і жанрове розмаїття українського фольклору.
2. Охарактеризуйте поему Тараса Шевченка «Сон» як зразок політичної сатири. Прочитайте напам'ять уривок із поеми.

Білет № 4

1. Назвіть найвидатніших представників українського бароко та визначте основні риси цього літературного стилю.
2. Визначте жанр та особливості сюжету твору Марка Вовчка «Максим Гримач».

Білет № 5

1. Охарактеризуйте Біблію як духовну й літературну пам'ятку. Назвіть відомі вам переклади Біблії українською мовою.
2. Прочитайте напам'ять та проаналізуйте поезію Володимира Сосюри «Любіть Україну».

Білет № 6

1. Назвіть основні риси українських народних балад та визначте їхні провідні мотиви.
2. Визначіть жанрову своєрідність та ідейно-тематичну спрямованість роману Івана Багряного «Тигролови».

Білет № 7

1. Охарактеризуйте ліричні твори Григорія Сковороди.
2. Розкажіть про Тараса Шевченка – художника.

Білет № 8

1. Визначте жанрові особливості поеми І.Котляревського «Енеїда».
2. Охарактеризуйте мотиви і образи творів Василя Герасим'юка.

Білет № 9

1. Проаналізуйте роль пісень у п'єсі І.Котляревського «Наталка Полтавка».
2. Розкрийте біблійні мотиви поезії Т.Шевченка «Ісаія. Глава 35».

Білет № 10

1. Розкрийте особливості художнього відображення морально-етичного вчення Ісуса Христа в Новому Заповіті.
2. Охарактеризуйте образи-символи поеми Тараса Шевченка «Кавказ». Прочитайте напам'ять уривок із поеми.

Білет № 11

1. Назвіть і прокоментуйте афоризми Григорія Сковороди (на прикладі вивчених творів).
2. Розкажіть про особливості зображення у творчості Т.Шевченка долі жінки (на прикладі прочитаних творів).

Білет № 12

1. Розкажіть про українське весілля як оригінальне словесно-музичне дійство. Назвіть основних її учасників.
2. Визначте основні сюжетні лінії поеми Тараса Шевченка «Гайдамаки».

Білет № 13

1. Розкажіть про пісенну творчість Марусі Чурай.
2. Прочитайте напам'ять і проаналізуйте поезію Т.Шевченка «Мені однаково, чи буду...». Висловіть власні міркування щодо цього тексту.

Білет № 14

1. Визначте причини появи в українській літературі XVI-XVII ст. полемічних творів та назвіть її основні риси.
2. Визначте мотиви ранньої творчості Тараса Шевченка. Прочитайте напам'ять уривок з вірша «Думи мої, думи мої...».

Білет № 15

1. Охарактеризуйте образ Енея за поемою І.Котляревського «Енеїда».
2. Розкажіть про творчість письменників рідного краю (на вибір учня).

Білет № 16

1. Визначте, які моральні цінності оспівано в українських родинно-побутових піснях.
2. Розкрийте основні мотиви послання Т.Шевченка «І мертвим, і живим, і ненарожденним...». Прочитайте напам'ять уривок із твору.

Білет № 17

1. Назвіть художні особливості оповідання «Про Прохора-чорноризця...».
2. З'ясуйте проблематику поеми Лесі Українки «Давня казка».

Білет № 18

1. Розкрийте значення алегоричних образів байок Г.Сковороди.
2. Визначте жанрові, сюжетні та композиційні особливості роману П.Куліша «Чорна рада».

Білет № 19

1. Визначте основну ідею «Слова про Ігорів похід» і те, за допомогою яких образів вона розкривається у творі.
2. Прочитайте напам'ять і проаналізуйте поезію Т.Шевченка «Садок вишневий коло хати...».

Білет № 20

1. Розкажіть про життєвий шлях і філософські погляди Григорія Сковороди.
2. Дайте характеристику образів Яким Сомка та Івана Брюховецького за романом П.Куліша «Чорна рада».

Білет № 21

1. Охарактеризуйте «Слова про Ігорів похід» як зразок героїчного епосу українського народу.
2. Охарактеризуйте творчість Тараса Шевченка періоду «Трьох літ». Прочитайте напам'ять поезію «Заповіт».

Білет № 22

1. Визначте, яку роль в історії, культурі та духовності українського народу відіграв Києво-Печерський патерик.
2. Визначте риси романтизму. Прочитайте і проаналізуйте одну з поезій поетів-романтиків (на вибір).

Білет № 23

1. Визначте основні риси українських соціально-побутових пісень.
2. Розкрийте ідейно-тематичну спрямованість твору Миколи Гоголя «Вечір проти Івана Купала».

Світова література

Білет № 1

1. Охарактеризуйте античність як історичну і культурну добу, колицу європейської цивілізації.
2. Розкрийте проблему боротьби добра і зла як рушійної сили розвитку світу в трагедії «Фауст» Й.В. Гете.

Білет № 2

1. Назвіть найвідоміші цикли давньогрецьких міфів. Охарактеризуйте один з них на вибір.
2. Поясніть втілення вищих духовних поривань в образі Фауста (трагедія Й.В. Гете «Фауст»).

Білет № 3

1. Розкажіть про Гомера як легендарного основоположника європейської літератури. Поясніть суть гомерівського питання.
2. Поясніть своєрідність зображення теми кохання в трагедії «Фауст» Й.В. Гете.

Охарактеризуйте образи Фауста й Маргарити.

Білет № 4

1. Дайте характеристику гомерівського епосу як енциклопедії життя стародавніх греків.
2. Охарактеризуйте бароко як напрям у літературі та мистецтві (особливості світосприйняття, художні відкриття і найвидатніші представники).

Білет № 5

1. Охарактеризуйте романтизм як напрям у літературі та мистецтві (особливості світосприйняття, художні відкриття і найвидатніші представники).
2. Розкрийте ідею жертвності та стійкості в трагедії Есхіла «Прометей закутий». Поясніть суть поняття «прометеїзм».

Білет № 6

1. Розкрийте тему патріотичного служіння державі, величі Риму як основного пафосу поеми Вергілія «Енеїда».
2. Поясніть, як у драмі Фрідріха Шиллера «Вільгельм Телль» втілюються просвітницькі ідеї.

Білет № 7

1. Охарактеризуйте Веди, Біблію, Коран як пам'ятки світової літератури.
2. Розкрийте моральний сенс історії злету й падіння крихітки Цахеса у творі Е.Т.А. Гофмана.

Білет № 8

1. Охарактеризуйте Середньовіччя як історичну і культурну добу (хронологічні межі, жанрове розмаїття, найвидатніші представники).
2. Розкрийте сутність конфлікту між ентузіастами та філістерами в творі Е.Т.А. Гофмана "Крихітка Цахес на прізвисько Цинобер".

Білет № 9

1. Поясніть роль поєднання історичної правди та художнього вимислу у героїчному епосі «Пісня про Роланда».
2. Назвіть і прокоментуйте основні мотиви "Кримських сонетів" Адама Міцкевича. Прочитайте вірш напам'ять (за вибором учня).

Білет № 10

1. Розкрийте особливості середньовічної китайської поезії (на прикладі вивчених творів Лі Бо і Ду Фу).
2. Поясніть поетичне новаторство творів Д.Н.Г. Байрона. Прочитайте вірш напам'ять (за вибором учня).

Білет № 11

1. Розкажіть про відображення внутрішнього світу і почуттів людини в поезії Омара Хайяма (на прикладі вивчених творів). Прочитайте вірш напам'ять (за вибором учня).
2. Визначте риси характеру та світогляду романтичного героя на прикладі поеми Д.Н.Г. Байрона «Мазепа».

Білет № 12

1. Охарактеризуйте Відродження як історичну і культурну добу (хронологічні межі, значення терміна, найвидатніші представники).

2. Назвіть і прокоментуйте основні мотиви поезій Генріха Гейне. Прочитайте вірш напам'ять (за вибором учня).

Білет № 13

1. Розкрийте духовний і моральний сенс подорожі героя в потойбічний світ у "Божественній комедії" Данте.

2. Зазначте основні особливості любовної лірики Олександра Пушкіна (на прикладі вивчених творів). Прочитайте вірш напам'ять (за вибором учня).

Білет № 14

1. Розкрийте особливості середньовічної персько-таджицької поезії (на прикладі вивчених творів Рудакі, Омара Хайяма, Гафіза).

2. Охарактеризуйте твір «Євгеній Онегін» Олександра Пушкіна як соціально-психологічний роман у віршах.

Білет № 15

1. Визначте особливості композиції «Божественної комедії» Данте та її роль у розкритті ідейного задуму твору.

2. Дайте характеристику образу Тетяни Ларіної в романі Олександра Пушкіна «Євгеній Онегін».

Білет № 16

1. Охарактеризуйте класицизм як напрям у літературі та мистецтві (особливості світосприйняття, художні відкриття й найвидатніші представники).

2. Назвіть і прокоментуйте основні мотиви лірики Михайла Лермонтова. Прочитайте вірш напам'ять (за вибором учня).

Білет № 17

1. Поясніть природу сміху та назвіть засоби комічного у творі Мольєра «Міщанин-шляхтич».

2. Дайте характеристику образу Печоріна в романі Михайла Лермонтова «Герой нашого часу».

Білет № 18

1. Охарактеризуйте Просвітництво як ідейний рух і літературну епоху (головні ідеї, найвідоміші представники).

2. Визначте своєрідність зображення теми кохання в «Книзі пісень» Франческо Петрарки. Прочитайте напам'ять сонет (за вибором учня).

Білет № 19

1. Розкрийте романтичні й реалістичні тенденції в літературі першої третини ХІХ ст. (на прикладі вивчених творів).

2. Розкрийте своєрідність ренесансного сприйняття кохання в сонетах Вільяма Шекспіра (на прикладі вивчених творів). Прочитайте вірш напам'ять (за вибором учня).

Білет № 20

1. Визначте і прокоментуйте головні морально-філософські мотиви трагедії Вільяма Шекспіра «Гамлет».

2. Дайте характеристику жіночим персонажам роману Михайла Лермонтова «Герой нашого часу».

Білет № 21

1. Доведіть, що образ Гамлета у трагедії Вільяма Шекспіра є втіленням ренесансних ідеалів.

2. Розкрийте проблематику роману Сервантеса «Дон Кіхот». Поясніть суть

поняття «донкіхотство».

Білет № 22

1. Визначте філософсько-моральний конфлікт драми Педро Кальдерона «Життя – це сон».
2. Дайте характеристику образу Санчо Панси в романі Сервантеса «Дон Кіхот».

Білет № 23

1. Поясніть ідейний зміст і зазначте особливості композиції філософської повісті Вольтера «Простак».
2. Розкажіть про вплив української культури на розвиток творчості Миколи Гоголя як українського і російського письменника.

Білет № 24

1. Назвіть вічні образи у світовій літературі (на прикладі вивчених творів). Охарактеризуйте один на вибір.
2. Розкажіть про долю «маленької людини» та загальне значення цього визначення у повісті Миколи Гоголя «Шинель».

Білет № 25

1. Визначте сутність конфлікту між ідеалом і дійсністю в романі Сервантеса «Дон Кіхот».
2. Розкажіть про українську перекладацьку школу (традиції, постаті, здобутки).

Інтегрований курс «Література» (російська та світова)

Билет №1

1. На примере произведения Ж.Б.Мольера «Мещанин во дворянстве» раскройте особенности классицистической комедии.
2. На конкретных примерах покажите особенности «золотого века русской поэзии».

Билет №2

1. Прокомментируйте высказывание украинского исследователя Александра Белецкого об античной литературе: «Тяжело показать среди литературного наследия, оставленного нам ..., хотя бы одного значительного писателя, творчество которого не было бы так или иначе связано с античной поэзией». Расскажите о влиянии античной литературы на развитие русской литературы.
2. Охарактеризуйте тип «тургеневской девушки» на примере главной героини повести «Ася».

Билет №3

1. На примере изученных произведений обоснуйте роль эпохи античности в развитии мировой культуры.
2. Какую "модель мира" создает Д.Фонвизин в своей комедии "Недоросль"?

Билет №4

1. На примере изученных произведений обоснуйте понятие «вечные образы» в литературе
2. Раскройте основные мотивы стихотворений В. А. Жуковского. Прокомментируйте слова В. Г. Белинского: «Без Жуковского мы не имели бы

Пушкина».

Билет № 5

1. На основе изученных произведений обоснуйте, зачем современному школьнику необходимо изучать произведения русского литературного средневековья.

2. Сравните образы безымянного героя рассказа Г. Бёлля “Путник, придёшь когда в Спа...” и Василия Тёркина из одноимённой поэмы А.Твардовского. Что в них общего, а чем они отличаются?

Билет №6

1. На примере сонетов Ф.Петрарки раскройте отличительные признаки сонета как лирического жанра

2. Раскройте понятие «характер литературного героя». Назовите индивидуальные черты персонажей комедии А.С. Грибоедова «Горе от ума».

Билет №7

1. Обоснуйте, почему сонеты Ф. Петрарки по-прежнему встречают живой отклик в сердцах читателей всего мира. Прочитайте наизусть один из сонетов Ф.Петрарки.

2. Раскройте понятие “сатира”. На конкретных примерах покажите отличительные особенности сатирических произведений.

Билет №8

1. Назовите выдающихся представителей эпохи Возрождения. Охарактеризуйте особенности этого периода в истории литературы.

2. Охарактеризуйте образ Василия Теркина из одноименной поэмы А. Твардовского. Выскажите свое отношение к этому герою. Чем он может быть интересен для современного человека?

Билет №9

1. Известный писатель и переводчик Самуил Маршак утверждал, что «у каждой книги своя судьба, своя долгота века. Есть книжки – однодневки, и есть, которые переходят от поколения к поколению». Какие из прочитанных в курсе «Литература» произведений вы порекомендуете прочитать последующим поколениям? Обоснуйте свой выбор.

2. Проанализируйте одно из стихотворений любовной лирики А.С. Пушкина.

Билет №10

1. Раскройте особенности русского классицизма как литературного направления. Перечислите его представителей.

2. На примере одного из стихотворений Н.Рубцова раскройте особенности проблематики творчества поэта. Прочитайте наизусть одно из его стихотворений.

Билет №11

1. На примере изученных произведений назовите характерные особенности оды. Назовите русских писателей, создававших оды.

2. Раскройте содержание понятия "мотив" в лирическом произведении и охарактеризуйте его особенности. Назовите мотивы, характерные для прочитанных вами стихотворений Д. Байрона.

Билет №12

1. Объясните название пьесы Д. И. Фонвизина «Недоросль». Как вы думаете, почему для изображения явлений русской действительности XVIII века писатель выбрал жанр сатирической комедии?

2. На примере изученных произведений обоснуйте, чем реализм отличается от классицизма и романтизма.

Билет №13

1. Назовите характерные черты сентиментализма как литературного направления (проанализируйте повесть Н. М. Карамзина «Бедная Лиза»).

2. Обоснуйте, почему современники называли М.Е.Салтыкова-Щедрина «прокурором русской общественной жизни».

Билет №14

1. Объясните значение понятий “байронизм”, “байронический герой”.

2. На примере повести Н.М. Карамзина «Бедная Лиза» раскройте, как в литературе XVIII века утверждалась идея ценности человеческих отношений.

Билет №15

1. На примере одного из изученных произведений раскройте особенности литературы эпохи романтизма.

2. Сравните комедии Ж.Б.Мольера «Мещанин во дворянстве» и Д.Фонвизина «Недоросль». Что общего в этих произведениях и в чем их различие?

Билет №16

1. Сравните темы и мотивы лирики А.Пушкина и М.Лермонтова.

2. Назовите роды античной литературы, отметьте их особенности (на примере 1-2 изученных произведений).

Билет №17

1. На конкретном примере одного из изученных вами произведения (на ваш выбор) раскройте новаторство лирики В.А.Жуковского.

2. Продолжите определение: «Художественный тип – это...». Можно ли назвать типичным характер Василия Тёркина? Обоснуйте свой ответ.

Билет №18

1. Укажите особенности просветительского реализма в комедии А.Грибоедова «Горе от ума».

2. Обоснуйте, можно ли стихотворение А.Т. Твардовского “Я убит подо Ржевом” назвать поэтическим памятником безымянному солдату.

Билет №19

1. Прокомментируйте высказывание И.А. Гончарова о комедии А.С.Грибоедова: «Горе от ума» – «...и картина нравов, и галерея живых типов, и вечно острая, жгучая сатира».

2. Раскройте понятие «анакреонтическая поэзия». Назовите основных ее представителей.

Билет № 20

1. Раскройте понятие «лирический герой» на примере изученных стихотворений А.С.Пушкина.

2. Обоснуйте, почему Ж.Б.Мольера называют «величайшим в мире комедиографом».

Билет № 21

1. Волнуют ли нас пушкинские строки и сегодня? Обоснуйте свой ответ.
2. Как вы понимаете главную идею рассказа Г.Бёлля «Путник, придешь когда в Спа...».

Билет №22

1. Охарактеризуйте основные темы и мотивы лирики А.Пушкина. Прочитайте наизусть одно из изученных стихотворений.
2. Обоснуйте, почему Эсхила называют «отцом трагедии».

Билет № 23

1. Докажите, что “Паломничество Чайльд-Гарольда” Д.Байрона – романтическая поэма.
2. На конкретных примерах обоснуйте, что общего и различного в таких художественных направлениях русской литературы, как классицизм и сентиментализм.

Билет №24

1. На примере прочитанных стихотворений М. Ю. Лермонтова определите мотивы лирики поэта. Прочитайте наизусть одно из изученных произведений.
2. Охарактеризуйте образ Лауры в лирике Франческо Петрарки.

Билет №25

1. Раскройте образ лирического героя в стихотворении М. Ю. Лермонтова «Смерть поэта».
2. Согласны ли вы с утверждением аргентинского писателя Хорхе Луиса Борхеса о том, что “книга – это диалог, завязанный с читателем... Этому диалогу нет конца...»? На примере изученных произведений, расскажите в какой диалог с книгами вы вступили в этом учебном году.

Історія України

Білет № 1

1. Розкрийте значення трипільської археологічної культури для утвердження відтворювального господарства на землях України.
2. З'ясуйте причини Національно-визвольної війни українського народу середини XVII століття. Охарактеризуйте гетьмана Богдана Хмельницького як історичну постать.

Білет № 2

1. Охарактеризуйте державне, культурне та господарське життя античних міст-держав Північного Причорномор'я.
2. Порівняйте адміністративно-політичний устрій і становище соціальних станів Лівобережної Гетьманщини та Слобідської України в другій половині XVII століття.

Білет № 3

1. Охарактеризуйте суспільно-політичне становище східнослов'янських племінних союзів на території сучасної України напередодні утворення Київської держави (VIII-IX ст.).

2. Наведіть приклади культурно-освітньої політики гетьмана Івана Мазепи. Охарактеризуйте його як історичну постать.

Білет № 4

1. Розкажіть про виникнення східнослов'янської писемності та розвиток української мови. Наведіть приклади поширення письменності за часів Київської Русі.

2. Проаналізуйте зміст українсько-російського договору 1654 р., розкрийте його історичне значення.

Білет № 5

1. Порівняйте внутрішню та зовнішню політику князів Володимира Великого та Ярослава Мудрого.

2. Визначте особливості розвитку культури другої половини XVI – першої половини XVII століття. Назвіть найвидатніші пам'ятки.

Білет № 6

1. Розкрийте причини та сутність роздробленості Київської Русі. Назвіть особливості політичного й соціально-економічного життя удільних князівств.

2. Охарактеризуйте розвиток рідного краю у XIX столітті.

Білет № 7

1. Порівняйте суспільну роль різних верств населення Київської Русі та Галицько-Волинської держави.

2. Розкрийте роль Тараса Шевченка в українському національному відродженні.

Білет № 8

1. Охарактеризуйте господарське життя Київської Русі та Галицько-Волинської держави.

2. Розкрийте зміст головних ідей діячів «Руської Трійці».

Білет № 9

1. Визначте особливості розвитку архітектури та образотворчого мистецтва Київської Русі та Галицько-Волинської держави. Назвіть найвидатніші пам'ятки.

2. Охарактеризуйте зміст творів: «Малоросійські пісні...» М. Максимовича та «Закон Божий» М. Костомарова.

Білет № 10

1. Охарактеризуйте князя Данила Романовича як історичну постать; його внесок у розквіт Галицько-Волинської держави.

2. Визначте місце Кирило-Мефодіївського товариства в українському національному відродженні.

Білет № 11

1. Порівняйте особливості політичного становища українських земель у складі Великого князівства Литовського до і після Кревської унії.

2. Назвіть найвидатніші постаті національного відродження в Україні першої половини XIX століття. Дайте оцінку діяльності одного з діячів (на вибір).

Білет № 12

1. Порівняйте становище різних верств населення українських земель у XV – XVI столітті.

2. Назвіть найвидатніші постаті національного відродження в Україні другої

половини XIX століття. Охарактеризуйте діяльності одного з діячів (на вибір).

Білет № 13

1. Охарактеризуйте князя Василя-Костянтина Острозького як історичну постать. Визначте місце Острозької академії в розвитку української культури.

2. Проаналізуйте особливості національно-визвольного руху на західноукраїнських землях під час революції 1848-1849 рр. в Австрійській імперії.

Білет № 14

1. Розкрийте сутність та наслідки Люблінської унії для українських земель.

2. Проаналізуйте культурно-освітню діяльність громад у другій половині XIX століття. Визначте внесок Володимира Антоновича в розвиток ідей національного відродження.

Білет № 15

1. Розкрийте причини виникнення українського козацтва. Визначте місце козацтва в історії та культурі України.

2. Охарактеризуйте внесок Михайла Грушевського в українську науку і культуру в 1890-х роках.

Білет № 16

1. Охарактеризуйте значення Запорозької Січі в історії українського народу. Розкрийте причини ліквідації Запорозької Січі.

2. Вкажіть нові тенденції розвитку архітектури і мистецтва у другій половині XIX століття.

Білет № 17

1. Охарактеризуйте розвиток рідного краю у VI – XV столітті.

2. Порівняйте роль народовців, радикалів, москвофілів у суспільно-політичному житті західноукраїнських земель у другій половині XIX століття.

Білет № 18

1. Охарактеризуйте розвиток рідного краю у XVI – XVIII столітті.

2. Розкрийте особливості основних етапів українського визвольного руху: академічний, українофільський і політичний.

Білет № 19

1. Визначте особливості розвитку української культури XVIII століття. Назвіть найвидатніші пам'ятки.

2. Порівняйте суспільно-політичний і визвольний рух в українських землях Російської та Австро-Угорської імперії.

Білет № 20

1. Розкрийте внесок Києво-Могилянської академії в культурно-освітній розвиток українського народу.

2. Поясніть суперечливий характер процесів модернізації українського суспільства в середині – у другій половині XIX століття.

Всесвітня історія

Білет № 1

1. Розкрийте причини та передумови Великих географічних відкриттів.

Охарактеризуйте одну з доколумбових цивілізацій Америки.

2. Проаналізуйте міжнародні відносини наприкінці XIX століття.

Білет № 2

1. Висловіть судження щодо значення Великих географічних відкриттів.

2. Розкрийте причини та наслідки Французької революції кінця XVIII ст. Назвіть головні події революції.

Білет № 3

1. Охарактеризуйте матеріальний світ і повсякденне життя людини раннього Нового часу.

2. Висловіть судження щодо історичного значення Французької революції кінця XVIII століття.

Білет № 4

1. Розкрийте значення національно-визвольного руху у Нідерландах.

2. Охарактеризуйте правління Наполеона Бонапарта часів Консульства та Імперії.

Білет № 5

1. Визначте передумови, початок та поширення реформаційних ідей в Європі. Мартін Лютер.

2. Встановить наслідки наполеонівських війн Франції (1804-1815), Віденського конгресу та його рішень.

Білет № 6

1. Охарактеризуйте правління Єлизавети I Тюдор.

2. Визначте причини та наслідки революції 1848-1849 років у Європі. Назвіть головні події революції.

Білет № 7

1. Охарактеризуйте абсолютизм у Франції за кардинала Ришельє.

2. Проаналізуйте суспільні рухи в Росії у 20 – 30-х роках XIX століття.

Білет № 8

1. Встановить особливості внутрішньої та зовнішньої політики Московської держави за правління Івана Грозного.

2. Охарактеризуйте Францію у період Реставрації та Липневої революції.

Білет № 9

1. Охарактеризуйте Московську державу у XVII столітті та початок правління династії Романових.

2. Проаналізуйте особливості соціально-економічного та політичного розвитку Великої Британії у XIX столітті. Королева Вікторія.

Білет № 10

1. Охарактеризуйте економічний розвиток і державну політику Польщі в XVI – першій половині XVII століття.

2. Розкрийте історичне значення об'єднання Італії та діяльності Каміло Бенсо Кавура.

Білет № 11

1. Охарактеризуйте Османську імперію в XVI- XVII століттях. Сулейман I

«Пишний».

2. Розкрийте історичне значення об'єднання Німеччини та діяльності Отто фон Бісмарка.

Білет № 12

1. Поясніть особливості культури Індії та Китаю в XVI – XVII століттях.
2. Охарактеризуйте повсякденне життя та дозвілля людей наприкінці XVIII – у XIX столітті.

Білет № 13

1. Охарактеризуйте поширення Відродження в Європі та творчість Леонардо да Вінчі.
2. Визначте причини появи та поширення соціалістичних ідей у 50–60-х роках XIX століття.

Білет № 14

1. Опишіть найвизначніші пам'ятки європейської архітектури XVI - XVII століть.
2. Визначте наслідки реформ Олександра II в 60-70-х роках XIX ст. у Росії.

Білет № 15

1. Висловіть судження щодо значення Англійської революції та діяльності Олівера Кромвеля.
2. Охарактеризуйте розвиток літератури та мистецтва на початку XIX століття.

Білет № 16

1. Визначте причини та наслідки Тридцятилітньої війни та Вестфальського миру.
2. Проаналізуйте процес формування індустріального суспільства наприкінці XIX століття.

Білет № 17

1. Охарактеризуйте особливості Німецьких держав у XVIII столітті. Освічений абсолютизм Фрідріха II.
2. Опишіть становище англійських колоній у Північній Америці, висловіть судження щодо причин, характеру і наслідків війни за незалежність.

Білет № 18

1. Назвіть характерні риси внутрішньої та зовнішньої політики Петра I.
2. Визначте причини та наслідки громадянської війни у США та охарактеризуйте діяльність Авраама Лінкольна. Назвіть головні події війни.

Білет № 19

1. Охарактеризуйте епоху «освіченого абсолютизму» в Росії та правління Катерини II.
2. Поясніть причини економічного піднесення США наприкінці XIX ст.

Білет № 20

1. Визначте наслідки реформ Марії-Терезії та Йосипа II в Австрійській імперії Габсбургів.
2. Назвіть найважливіші досягнення науки і техніки у XIX століття.

Білет № 21

1. Охарактеризуйте основні риси та назвіть найвизначніші пам'ятки стилю бароко.
2. Проаналізуйте причини і наслідки франко-прусської війни та проголошення Третьої республіки у Франції.

Білет № 22

1. Охарактеризуйте становище Японії в середині XIX ст. та наслідки реформ Мейдзі в Японії.
2. Назвіть характерні риси та найважливіші досягнення в мистецтві другої половини XIX століття.

Правознавство (практичний курс)

Білет 1

1. Соціальні норми: поняття, види, призначення, приклади.
2. Приведіть приклади ситуацій, в яких особа звертається по юридичну допомогу до представників різних юридичних професій.

Білет 2

1. Правові норми як вид соціальних норм: поняття, основні ознаки, приклади. Галузі права: поняття, приклади.
2. Назвіть правоохоронні органи в нашій державі. Складіть пам'ятку (порадник) «Визначте права неповнолітніх осіб при затриманні, арешті, допиті».

Білет 3

1. Правовідносини: поняття, основні ознаки, види, склад. Юридичні факти: поняття, види (дії та події), приклади.
2. Поясніть, як співвідносяться права і обов'язки батьків та дітей. Складіть правову ситуацію, учасниками якої є батьки і діти. Сформулюйте до ситуації запитання та дайте відповідь на нього.

Білет 4

1. Закони і підзаконні акти: основні ознаки, види, приклади.
2. Як законодавство регулює та охороняє працю неповнолітніх осіб. Змодельуйте правову ситуацію, учасниками якої є роботодавець і неповнолітній працівник.

Білет 5

1. Правопорушення: основні ознаки, види, приклади.
2. Опишіть особливості укладання шлюбу неповнолітніми особами. Складіть правову ситуацію щодо укладання шлюбу неповнолітніми особами. Сформулюйте запитання до ситуації та дайте відповідь на нього.

Білет 6

1. Юридична відповідальність: поняття, ознаки та основні види.
2. Поясніть, що таке сім'я та в чому полягає її значення для вас особисто, суспільства, держави. Складіть правову ситуацію щодо прав і обов'язків подружжя. Сформулюйте запитання до ситуації та дайте відповідь на нього.

Білет 7

1. Конституція України: ознаки, основний зміст і значення.
2. Назвіть основні ознаки підприємницької діяльності. Визначте, який вид підприємницької діяльності вас приваблює найбільше і чому. Поясніть, як неповнолітня особа може стати підприємцем.

Білет 8

1. Права і свободи людини: поняття і види. ЗДПЛ та Конвенція ООН про права

дитини: основний зміст і значення.

2. Поясніть, що таке склад злочину. Приведіть приклад ситуації скоєння злочину, визначте у ній елементи складу злочину.

Білет 9

1. Громадянство України: поняття, підстави набуття і припинення. Набуття громадянства дітьми.

2. Перерахуйте кілька ситуацій, в яких ви виступали в ролі споживача. Наведіть приклад порушення прав споживача. Надайте практичні поради споживачеві щодо захисту його прав у цій ситуації.

Білет 10

1. Конституційні права і свободи: поняття і види. Конституційні обов'язки.

2. Охарактеризуйте на конкретному прикладі договір купівлі продажу за сторонами, предметом і змістом. Поясніть, що, на вашу думку, означає усталений звичай «договори повинні виконуватись».

Білет 11

1. Форми участі громадян у житті демократичної держави. Громадські об'єднання та дитячі і молодіжні організації: види, членство, порядок реєстрації.

2. Перерахуйте кілька цивільних договорів. Поясніть, що означає принцип свободи укладання договору. Складіть правову ситуацію щодо договору дарування. Назвіть його предмет і сторони.

Білет 12

1. Право на освіту: зміст та способи реалізації. Учасники навчально-виховного процесу, їхні основні права і обов'язки.

2. Назвіть особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх осіб. Складіть правову ситуацію, в якій є склад адміністративного проступку. Поставте до ситуації запитання та дайте відповідь на нього.

Білет 13

1. Право власності: зміст, підстави набуття і припинення. Форми права власності, приклади. Право власності малолітніх і неповнолітніх осіб.

2. Поясніть, чи потребує дитина, на вашу думку, особливих прав, чому. Наведіть приклади прав дитини, які ви реалізуєте в своєму житті.

Білет 14

1. Цивільно-правові договори: поняття і види. Приклади договорів, які можуть укладати неповнолітні.

2. Складіть поради для своїх однокласників «Як не стати жертвою зловмисників» (на вулиці, дискотеці, в громадському транспорті, дома тощо на вибір).

Білет 15

1. Цивільно-правова відповідальність малолітніх і неповнолітніх осіб: підстави, порядок відшкодування шкоди.

2. Наведіть приклад життєвої ситуації, в якій учасникам слід звернутись до правоохоронних органів. Складіть пам'ятку «Як звернутись до міліції».

Білет 16

1. Захист прав споживача: основні положення законодавства, способи, приклади.

2. Перерахуйте основні шляхи пошуку роботи та визначте, які з них, на вашу думку, є більш ефективними. Складіть poradnik «Як написати резюме для працевлаштування».

Білет 17

1. Шлюб: поняття, умови, порядок укладання. Значення державної реєстрації шлюбу. Особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя.

2. Поясніть конституційні принципи: невідчужуваність прав людини та непорушність прав людини. Наведіть приклади реалізації громадянами своїх прав. Назвіть способи захисту громадянами своїх прав і свобод.

Білет 18

1. Права та обов'язки батьків і дітей: підстави, види, приклади. Підстави позбавлення батьківських прав. Основні шляхи влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.

2. Розкажіть про місцеве самоврядування у вашому населеному пункті чи про учнівське самоврядування у вашій школі: порядок утворення органів, форми діяльності, значення.

Білет 19

1. Право на працю: зміст, гарантії, способи реалізації.

2. Поясніть, у чому значення обставин, що виключають злочинність діяння особи. Наведіть приклад життєвої ситуації, в якій учасники діяли в стані необхідної оборони чи крайньої необхідності.

Білет 20

1. Трудовий договір: сторони, зміст, порядок укладання і розірвання. Порядок працевлаштування неповнолітніх осіб. Пільги неповнолітніх у трудових відносинах.

2. Назвіть основні відмінності між правомірною та протиправною поведінкою. Наведіть приклад життєвої ситуації, в якій порушено норми права. Визначте, до якого виду правопорушення (проступку чи злочину) слід віднести діяння учасників ситуації.

Білет 21

1. Адміністративні правопорушення: поняття, види, приклади. Види адміністративних стягнень.

2. Опишіть процедуру прийняття закону в нашій державі. Складіть коротку пам'ятку «Де і як знайти нормативно-правовий документ».

Білет 22

1. Злочин: ознаки, види, приклади. Склад злочину.

2. Наведіть два-три приклади правовідносин, визначте, нормами якої галузі вони регулюються. Назвіть учасників цих правовідносин та юридичні факти, що їх породили, змінили чи припинили. Поясніть, чому правовідносини називають «життям права».

Білет 23

1. Поняття кримінальної відповідальності. Покарання: основні ознаки і види. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх осіб.

2. Наведіть приклади двох-трьох життєвих ситуацій, що регулюються нормами різних галузей права. Визначте, які це галузі. Сформулюйте власний висновок щодо

важливості існування в суспільстві норм права.

Білет 24

1. Порядок розгляду кримінальних справ. Учасники кримінального процесу, приклади їхніх основних прав і обов'язків. Принцип презумпції невинуватості: зміст і значення.
2. Порівняйте норми моралі та норми права: що регулюють, де існують, чим підтримуються, ступінь загальнообов'язковості, наслідки порушення. Наведіть приклади моральних і правових норм з власного життя.

Хімія

Білет № 1

1. Розкрийте зміст закону збереження маси речовин, його значення в хімії. Поясніть сутність хімічних рівнянь.
2. Охарактеризуйте кислоти, їх склад. Поясніть хімічні властивості кислот у світлі теорії електролітичної дисоціації.
3. Розв'яжіть розрахункову задачу на обчислення масової частки розчиненої речовини в розчині.

Білет № 2

1. Опишіть предмет хімії, місце хімії серед наук про природу. Обґрунтуйте роль хімічних знань у пізнанні природи, значення хімічних процесів у природі, роль хімії в житті суспільства.
2. Охарактеризуйте молекулярну, структурну формули, фізичні та хімічні властивості, застосування оцтової кислоти.
3. Добудьте кисень і доведіть дослідним шляхом його наявність.

Білет № 3

1. Дайте характеристику природних родин хімічних елементів: лужні елементи, галогени, благородні гази.
2. Охарактеризуйте склад, структурну формулу, поширення у природі, фізичні та хімічні властивості метану.
3. Здійсніть реакції, характерні для розчинів лугів.

Білет № 4

1. Дайте характеристику воді як розчиннику. Поясніть будову молекули води. Розкрийте механізм утворення водневого зв'язку.
2. Охарактеризуйте склад молекули, поширення в природі, фізичні властивості та застосування сахарози. Опишіть загальну схему виробництва цукру.
3. Складіть рівняння реакцій, які відображають генетичний зв'язок між класами неорганічних сполук.

Білет № 5

1. Поясніть сутність хімічних реакцій. Наведіть приклади класифікацій хімічних реакцій за різними ознаками.
2. Охарактеризуйте склад молекули, поширення в природі, фізичні властивості, застосування, біологічну роль глюкози.

3. Здійснить хімічні реакції за наведеною схемою.

Білет № 6

1. Дайте характеристику хімічних елементів малих періодів за їхнім місцем у періодичній системі та будовою атома.

2. Охарактеризуйте склад жирів, їх утворення, поширення в природі, біологічну роль. Розкрийте суть гідролізу та гідрування жирів.

3. Складіть рівняння реакцій у молекулярній та йонній формах.

Білет № 7

1. Охарактеризуйте кристалічні ґратки різних типів. Обґрунтуйте залежність властивостей речовин від типу кристалічної ґратки.

2. Охарактеризуйте кислоти, їх склад. Наведіть приклади їх класифікації, загальних способів добування. Опишіть заходи безпеки під час роботи з кислотами.

3. Розв'яжіть розрахункову задачу на обчислення молярної концентрації розчиненої речовини або молярної концентрації еквівалентів розчиненої речовини.

Білет № 8

1. Поясніть будову атома: ядро і електронні оболонки. Проаналізуйте склад ізотопів.

2. Охарактеризуйте солі, їх склад. Поясніть хімічні властивості середніх солей у світлі теорії електролітичної дисоціації.

3. Розв'яжіть розрахункову задачу на обчислення відносної густини і молекулярної маси газу.

Білет № 9

1. Поясніть суть реакцій йонного обміну, умови, за яких вони відбуваються.

2. Дайте характеристику фізичних та хімічних властивостей заліза. Опишіть поширення Феруму в природі, застосування заліза.

3. Розв'яжіть розрахункову задачу на обчислення маси одного з продуктів реакції за відомою масою вихідної речовини, яка містить певну частку домішок.

Білет № 10

1. Охарактеризуйте розчини, їх склад, класифікацію. Розкрийте суть процесу розчинення речовин у воді. Поясніть вплив факторів на розчинність речовин у воді. Опишіть значення розчинів у природі та житті людини.

2. Охарактеризуйте молекулярну, структурну формули, фізичні та хімічні властивості ацетилену.

3. Здійснить реакції, характерні для розчинів кислот.

Білет № 11

1. Дайте характеристику йонного зв'язку, розкрийте механізм його утворення.

2. Охарактеризуйте склад і будову молекул білків. Поясніть суть гідролізу та денатурації білків. Опишіть біологічну роль білків.

3. Розв'яжіть розрахункову задачу на обчислення масової частки елемента в речовині.

Білет № 12

1. Поясніть взаємозв'язок між розміщенням елементів у періодичній системі та властивостями хімічних елементів, простих речовин, сполук елементів з Гідрогеном та Оксигеном.

2. Охарактеризуйте амфотерні гідроксиди, їх склад, властивості.
3. Розв'яжіть розрахункову задачу на обчислення числа атомів (молекул) у певній кількості речовини.

Білет № 13

1. Розкрийте суть електролітичної дисоціації кислот, основ, солей у водних розчинах. Охарактеризуйте поняття «ступінь дисоціації». Наведіть приклади сильних й слабких електролітів.
2. Охарактеризуйте фізичні та хімічні властивості кисню. Наведіть приклади його добування в лабораторії. Опишіть застосування кисню, його біологічну роль.
3. Розв'яжіть розрахункову задачу на обчислення за рівнянням хімічної реакції об'єму продуктів, якщо відомі маси реагуючих речовин.

Білет № 14

1. Розкрийте суть періодичного закону та періодичної системи хімічних елементів Д.І. Менделєєва. Поясніть структуру періодичної системи.
2. Охарактеризуйте склад, назви оксидів. Опишіть поширення оксидів у природі. Наведіть приклади способів їх добування.
3. За допомогою якісних реакцій визначить три органічні речовини або за допомогою індикатора визначить три неорганічні речовини.

Білет № 15

1. Дайте характеристику ковалентного зв'язку, розкрийте механізм його утворення. Поясніть різницю між ковалентним полярним і неполярним зв'язком.
2. Охарактеризуйте склад, класифікацію солей. Наведіть приклади загальних способів добування солей.
3. Розв'яжіть розрахункову задачу на обчислення маси речовини, яка виділяється на катоді, якщо крізь розчин пропускається струм певної сили.

Білет № 16

1. Поясніть періодичну зміну властивостей хімічних елементів II періоду від зарядів ядер їхніх атомів.
2. Охарактеризуйте склад, класифікацію основ. Наведіть приклади загальних способів добування лугів та нерозчинних основ. Опишіть заходи безпеки під час роботи з лугами.
3. Складіть рівняння окисно-відновних реакцій, коефіцієнти підберіть методом електронного балансу.

Білет № 17

1. Розкрийте суть перетворення енергії під час хімічних реакцій. Наведіть приклади екзо- та ендотермічних реакцій. Поясніть поняття тепловий ефект реакції, термохімічне рівняння.
2. Охарактеризуйте молекулярну, структурну формули, фізичні та хімічні властивості, застосування етанолу.
3. Складіть рівняння реакцій гідролізу солей.

Білет № 18

1. Поясніть сутність закону Авогадро та поняття молярний об'єм газів.
2. Охарактеризуйте основи, їх склад. Поясніть хімічні властивості основ у світлі теорії електролітичної дисоціації.

3. Розв'яжіть розрахункову задачу на обчислення за рівнянням хімічної реакції кількості речовини реагуючої речовини, якщо відомі маси продуктів або маса іншої реагуючої речовини.

Білет № 19

1. Поясніть суть поняття швидкості хімічної реакції. Обґрунтуйте залежність швидкості реакції від різних чинників.

2. Охарактеризуйте молекулярну, структурну формули, фізичні та хімічні властивості етилену.

3. Добудьте амфотерний гідроксид і доведіть його амфотерність.

Білет № 20

1. Поясніть суть поняття електронегативності хімічних елементів. Поясніть взаємозв'язок між розміщенням елементів у періодичній системі та їх електронегативністю.

2. Охарактеризуйте оксиди, їх склад, класифікацію, хімічні властивості. Наведіть приклади використання оксидів.

3. Розв'яжіть розрахункову задачу на обчислення з використанням об'ємних відношень газів при хімічних реакціях.

Фізика

Білет № 1

1. Обґрунтуйте роль фізики у повсякденному житті та у розвитку техніки. Розкажіть про внесок українських учених у розвиток фізики. Охарактеризуйте методи дослідження фізичних явищ. Наведіть узагальнені плани характеристики фізичного явища, фізичної величини, закону.

2. Лабораторна робота. Дослідження коливань тіла, підвішеного на нитці.

3. Задача на період піврозпаду ізотопу (розділ 17).

Білет № 2

1. Розкрийте суть понять «механічний рух» і «відносність руху». Охарактеризуйте прямолінійний рівномірний рух. Дайте означення середньої швидкості нерівномірного руху. Зобразіть і прокоментуйте графіки рівномірного та нерівномірного рухів.

2. Лабораторна робота. Вивчення законів відбивання світла за допомогою плоского дзеркала.

3. Задача на застосування поняття коефіцієнту корисної дії електричного нагрівника (розділ 8).

Білет № 3

1. Охарактеризуйте рівномірний рух тіла по колу. Розкрийте поняття «лінійна швидкість рівномірного руху по колу», «період обертання» та «обертова частота».

2. Лабораторна робота. Складання найпростішого електромагніту та випробування його дії.

3. Задача на розрахунок кількості речовини, що виділяється під час електролізу (розділ 10).

Білет № 4

1. Охарактеризуйте взаємодію тіл. Розкрийте поняття «маса» та «сила». Поясніть, що таке додавання сил. Дайте визначення рівнодійної сили.

2. Лабораторна робота. Дослідження залежності електричного опору від

довжини провідника і площі його поперечного перерізу.

3. Задача на рівняння ядерних реакцій (розділ 17).

Білет № 5

1. Наведіть приклади гравітаційної взаємодії тіл. Порівняйте поняття «сила тяжіння» та «вага тіла». Розкрийте зміст поняття «невагомість».

2. Лабораторна робота. Визначення роботи та потужності споживача електричного струму.

3. Задача на застосування закону збереження енергії в теплових та механічних процесах (розділ 6).

Білет № 6

1. Дайте характеристику силам пружності. Розкрийте сутність закону Гука. Охарактеризуйте сили тертя. Наведіть приклади використання сил пружності та тертя в природі й техніці.

2. Лабораторна робота. Визначення питомої теплоємності речовини.

3. Задача на розрахунок загального опору послідовного й паралельного з'єднання провідників (розділ 8).

Білет № 7

1. Порівняйте поняття «тиск» і «сила тиску». Дайте визначення закону Паскаля та наведіть приклади його використання в природі та техніці. Розкрийте зміст поняття «атмосферний тиск». Поясніть, як визначається тиск рідини на дно і стінки посудини.

2. Лабораторна робота. Визначення густини твердих тіл і рідин.

3. Задача на застосування закону Джоуля-Ленца (розділ 8).

Білет № 8

1. Дайте характеристику силі Архімеда. Поясніть умову плавання тіл та наведіть приклади її використання в судноплавстві та повітроплаванні.

2. Експериментальне завдання. Визначення характеристик рівномірного руху тіла по колу (період обертання, обертова частота, лінійна швидкість)

3. Задача на розрахунок роботи або потужності електричного струму (розділ 8).

Білет № 9

1. Розкрийте суть понять «кінетична» та «потенціальна» енергія. Наведіть та поясніть приклади перетворення одного виду механічної енергії на інший. Розкрийте сутність закону збереження енергії в механічних процесах.

2. Лабораторна робота. Визначення центра тяжіння плоских пластин.

3. Графічна задача на побудову ходу променів у лінзах (розділ 15).

Білет № 10

1. Охарактеризуйте коливальний рух. Наведіть приклади видів коливань. Розкрийте зміст понять «амплітуда», «період» і «частота коливань». Дайте характеристику видам маятників.

2. Лабораторна робота. Визначення фокусної відстані та оптичної сили збиральної лінзи.

3. Задача на застосування закону Кулона (розділ 7).

Білет № 11

1. Дайте визначення внутрішньої енергії та поясніть способи її зміни. Назвіть

види теплопередачі та наведіть приклади їх використання в природі й техніці. Розкрийте суть понять «кількість теплоти» та «питома теплоємність речовини».

2. Лабораторна робота. Вимірювання опору провідника за допомогою амперметра та вольтметра.

3. Задача на розрахунок механічної роботи або потужності (розділ 3).

Білет № 12

1. Охарактеризуйте процеси плавлення й кристалізації тіл. Розкрийте зміст поняття «питома теплота плавлення». Зобразіть та прокоментуйте графічну інтерпретацію процесів плавлення та кристалізації.

2. Експериментальне завдання. Визначення питомого опору провідника.

3. Задача на розрахунок механічної енергії (розділ 3).

Білет № 13

1. Порівняйте процеси випаровування та конденсації. Поясніть, як здійснюється процес кипіння рідин. Розкрийте зміст поняття «питома теплота пароутворення». Наведіть приклади процесів пароутворення в природі та побуті.

2. Експериментальне завдання. Визначення коефіцієнта корисної дії простого механізму.

3. Задача на застосування законів заломлення світла (розділ 15).

Білет № 14

1. Розкрийте сутність закону збереження енергії в теплових і механічних процесах. Поясніть принцип дії теплових двигунів. Розкрийте зміст поняття «коефіцієнт корисної дії». Обґрунтуйте роль теплових двигунів у життєдіяльності людини та виробництві; екологічні проблеми, пов'язані з використанням теплових двигунів.

2. Експериментальне завдання. Вимірювання жорсткості пружини.

3. Задача на застосування закону Ома для ділянки електричного кола (розділ 8).

Білет № 15

1. Назвіть види електричних зарядів, наведіть приклади їхньої взаємодії. Поясніть, як здійснюється електризація тіл. Охарактеризуйте сутність законів збереження електричного заряду та Кулона. Розкрийте суть поняття «електричне поле».

2. Лабораторна робота. З'ясування умов рівноваги важеля.

3. Задача на застосування закону збереження механічної енергії (розділ 3).

Білет № 16

1. Розкрийте суть поняття «електричний струм» та наведіть приклади дії електричного струму. Поясніть умови виникнення та існування електричного струму. Порівняйте природу електричного струму в різних середовищах. Розкрийте суть понять «сила струму» та «напруга», поясніть, як здійснюються їх вимірювання.

2. Лабораторна робота. Визначення густини тіла гідростатичним методом.

3. Задача на застосування закону Гука (розділ 2).

Білет № 17

1. Розкрийте сутність закону Ома для ділянки електричного кола. Розкрийте суть понять «електричний опір» та «питомий опір провідника». Поясніть, яка залежність

опору провідника від температури. Наведіть приклади використання реостатів.

2. Лабораторна робота. З'ясування умови плавання тіл.
3. Задача на відбивання світла від плоского дзеркала (розділ 15).

Білет № 18

1. Дайте визначення понять «робота» й «потужність електричного струму». Розкрийте сутність закону Джоуля–Ленца. Наведіть приклади використання теплової дії електричного струму в техніці.

2. Лабораторна робота. Визначення коефіцієнта тертя ковзання.
3. Задача на застосування рівняння теплового балансу (розділ 6).

Білет № 19

1. Дайте характеристику магнітного поля. Назвіть види магнітів, наведіть приклади їхньої взаємодії та практичного застосування. Охарактеризуйте магнітне поле провідника та котушки зі струмом. Поясніть, у чому полягає дія магнітного поля на провідник зі струмом.

2. Лабораторна робота. Вивчення теплового балансу під час змішування води різної температури.

3. Задача на застосування умови плавання тіл (розділ 2).

Білет № 20

1. Наведіть приклади оптичних явищ у природі та використання їх в техніці. Поясніть різницю між поняттями «світловий промінь» та «пучок світла». Розкрийте сутність законів прямолінійного поширення світла та відбивання світла. Здійсніть побудову зображення, що дає плоске дзеркало, та дайте його характеристику.

2. Лабораторна робота. Дослідження електричного кола з паралельним з'єднанням провідників.

3. Задача на застосування закону Архімеда (розділ 2).

Білет № 21

1. Дайте характеристику лінз. Розкрийте суть понять «оптична сила» та «фокусна відстань лінзи». Поясніть формулу тонкої лінзи. Здійсніть побудову зображень, що дає тонка лінза, і охарактеризуйте їх. Охарактеризуйте вади зору та їх способи корекції.

2. Лабораторна робота. Дослідження електричного кола з послідовним з'єднанням провідників.

3. Задача на механічні коливання (розділ 11).

Білет № 22

1. Поясніть суть понять «атом» і «атомне ядро». Опишіть досліди Йойффе-Міллікена та Резерфорда. Охарактеризуйте ядерну модель атома. Розкрийте зміст поняття «йон».

2. Експериментальне завдання. Одержання зображень за допомогою збиральної лінзи, визначення характеристик зображень.

3. Задача на відносність механічного руху (розділ 1).

Білет № 23

1. Розкрийте суть поняття «радіоактивність». Назвіть види радіоактивного випромінювання. Поясніть, у чому полягає йонізуюча дія радіоактивного випромінювання та який його вплив на живі організми. Наведіть приклади ядерних

реакцій.

2. Експериментальне завдання. Вимірювання лінійних розмірів, площі поверхні, об'єму фізичних тіл та визначення інструментальної похибки вимірювальних приладів.

3. Задача на рівномірний рух тіла по колу (розділ 1).

Художня культура

Білет №1

1. Визначте призначення мистецтва. Назвіть види мистецтва та охарактеризуйте особливості їх художньо-образної мови.

2. Назвіть основні форми духовної культури.

3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя)

Білет №2

1. Поясніть, що являє собою процес творчості у мистецтві.

2. Розкрийте зміст понять «художня картина світу», «художній образ».

3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя)

Білет №3

1. Назвіть види візуальних об'ємно-просторових видів мистецтва. Наведіть приклади.

2. Поясніть роль художньої культури як засобу самопізнання і творчої самореалізації особистості.

3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №4

1. Назвіть основні види та художні засоби архітектури. Які основні вимоги висуваються до архітектури?

2. Розкрийте зміст поняття «стиль епохи». Які ознаки йому притаманні? Назвіть основні європейські стилі в мистецтві.

3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №5

1. Назвіть основні види та особливості художньої мови скульптури.

2. Чим зумовлена багатозначність поняття «стиль»? Поясніть поняття «індивідуальний стиль» у мистецтві.

3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №6

1. Назвіть види графіки та вкажіть особливості кожного з них.

2. Розкрийте зміст поняття «національний стиль» у мистецтві.

3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №7

1. Розкажіть про основні види живопису та особливості їх художньо-образної мови.

2. Назвіть видатні досягнення культури народів Стародавньої Греції і Стародавнього Риму, наведіть приклади.

3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №8

1. Назвіть жанри живопису та вкажіть особливості їх художньо-образної мови. Наведіть приклади.

2. Назвіть характерні риси романського стилю в архітектурі, наведіть приклади.

3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №9

1. Назвіть народні художні промисли. Яким основним вимогам має відповідати витвір декоративно-ужиткового мистецтва?

2. Визначте характерні особливості стилю готики, наведіть приклади.

3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №10

1. Назвіть найпоширеніші види та центри декоративно-ужиткового мистецтва в Україні та вашому регіоні.

2. Назвіть видатні досягнення мистецтва епохи Відродження, наведіть приклади.

3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №11

1. Розкрийте зміст поняття «художня фотографія» та особливості її художньо-образної мови. У яких сферах діяльності використовують фотографію? Наведіть приклади.

2. Назвіть характерні ознаки стилю бароко, наведіть приклади.

3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №12

1. Розкажіть про художні можливості та основні напрями розвитку комп'ютерної графіки. Назвіть електронні графічні програми, що використовуються в комп'ютерній графіці

2. Назвіть особливості музичного мистецтва епохи класицизму, наведіть приклади.

3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №13

1. Назвіть жанри музики та вкажіть особливості їх художньо-образної мови. Наведіть приклади.

2. Назвіть характерні ознаки мистецтва романтизму, наведіть приклади.

3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя)

Білет №14

1. Розкажіть про вокальну музику та її жанри, наведіть приклади.

2. Поясніть сутність реалізму як художнього методу. Наведіть приклади.

3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №15

1. Розкажіть про форми інструментальної та симфонічної музики, наведіть приклади.

2. У якому виді мистецтва започатковано імпресіонізм? Назвіть його

особливості та найвідоміших представників.

3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя)

Білет №16

1. Порівняйте виражальні засоби художньо-образної мови в опері, балеті, опереті та мюзиклі. Наведіть приклади творів музично-театрального жанру.
2. Назвіть провідні художні напрями мистецтва XX століття, наведіть приклади.
3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №17

1. Назвіть напрями музики масових жанрів, наведіть приклади.
2. Назвіть критерії, що поділяють культуру на західну та східну. У чому основні відмінності цих культур?
3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя)

Білет №18

1. Розкрийте особливості художньо-образної мови театрального мистецтва. Назвіть види театру.
2. Поясніть роль засобів масової інформації у поширенні мистецьких цінностей.
3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №19

1. Назвіть основні творчі театральні професії та визначте їхні особливості.
2. Назвіть мистецькі течії, що виникли в епоху модернізму, наведіть приклади.
3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №20

1. Розкажіть про хореографію як вид сценічного мистецтва, наведіть приклади.
2. Назвіть типи музеїв. За якими профілями вони різняться? Назвіть провідні музеї мистецтва різних країн світу та України.
3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №21

1. Назвіть види і жанри кінематографу та вкажіть особливості їх художньо-образної мови. Наведіть приклади.
2. Розкрийте зміст поняття «дизайн». Назвіть різновиди та об'єкти дизайну.
3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №22

1. Назвіть особливості кіномистецтва та його художні засоби. Назвіть видатних режисерів світового кіно та їхні найвідоміші фільми.
2. Розкажіть про рекламу як складову художньої культури в сучасному суспільстві. Назвіть галузі використання та способи передачі реклами.
3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №23

1. Розкрийте зміст поняття «культура». Назвіть основні форми культури. Поясніть роль культури в суспільстві.
2. Розкажіть про пам'ятки культури, мистецтва та культурно-мистецькі заклади (театри, музеї, концертні зали тощо) рідного краю.
3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №24

1. Назвіть форми збереження культурної спадщини, наведіть приклади.
2. Назвіть найвідоміші історико-культурні заповідники України. Які міста України належать до її архітектурної спадщини?
3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Білет №25

1. Укажіть характерні риси народної та професійної, духовної та світської культур, наведіть приклади.
2. Розкрийте зміст поняття «полікультурний образ світу». У чому полягає полікультурність сучасного суспільства?
3. Упізнайте та охарактеризуйте твір мистецтва (на вибір учителя).

Інформатика

Білет № 1

1. Опишіть інформаційні системи та технології. Охарактеризуйте види інформаційних систем їх апаратне та програмне забезпечення. Назвіть етапи розвитку інформаційних технологій та галузі їх застосовування.
2. Обґрунтуйте призначення та опишіть принцип дії, класифікацію та застосування антивірусних програм. Опишіть правила профілактики зараження комп'ютера вірусами.
3. Практичне завдання на пошук потрібної інформації в глобальній мережі Інтернет.

Білет № 2

1. Охарактеризуйте відеосистему комп'ютера. Опишіть призначення та основні характеристики її складових: монітора, відеоадаптера та відеопам'яті. Наведіть приклади мультимедійного обладнання.
2. Опишіть правила та алгоритм стискання, архівування та розархівовування даних. Охарактеризуйте архіватори та операції з архівами.
3. Практичне завдання на побудову векторних зображень із використанням інструментарію графічного редактора.

Білет № 3

1. Охарактеризуйте поширені файлові системи та відмінності між ними. Опишіть поняття файлу, каталогу, імені файлу та каталогу, розширення імені файлу. Назвіть імена зовнішніх запам'ятовуючих пристроїв. Опишіть правила визначення шляху до файлу.
2. Опишіть використання та налагодження браузера. Поясніть вибір системи кодування символів під час перегляду веб-сторінок. Опишіть алгоритм збереження веб-сторінок та їх фрагментів на локальному комп'ютері.
3. Практичне завдання на побудову растрових зображень із

використанням інструментарію графічного редактора.
Білет № 4
1. Назвіть види оптичних носіїв даних. Опишіть алгоритм запису даних на оптичні носії та копіювання дисків.
2. Поясніть поняття: робочої групи, домену, користувача, сеансу користувача, входу у локальну мережу. Опишіть права доступу до ресурсів та правила навігації локальною мережею.
3. Практичне завдання на опрацювання документу в середовищі текстового процесора.
Білет № 5
1. Охарактеризуйте інформаційні процеси: отримання, збирання, зберігання, пошук, опрацювання і передавання інформації.
2. Опишіть призначення, можливості та класифікацію систем оброблення текстів. Охарактеризуйте середовище текстового процесора. Назвіть формати файлів документів. Опишіть алгоритми: створення, відкриття, збереження текстового документа та використання довідкової системи текстового процесора.
3. Практичне завдання на побудову векторних зображень із використанням інструментарію графічного редактора.
Білет № 6
1. Опишіть правила обслуговування зовнішніх запам'ятовуючих пристроїв, перевірки, очищення та дефрагментації жорстких дисків.
2. Опишіть алгоритм спільного використання файлів і папок. Поясніть принципи надання доступу до ресурсів, спільного використання принтерів і спільного доступу до глобальної мережі.
3. Практичне завдання на побудову растрових зображень із використанням інструментарію графічного редактора.
Білет № 7
1. Розкажіть про історію розвитку обчислювальної техніки та охарактеризуйте покоління ЕОМ.
2. Опишіть поняття комп'ютерної графіки. Охарактеризуйте та порівняйте растрові й векторні зображення та їх властивості.
3. Практичне завдання на створення архіву та роботу з ним (додавання файлів до архіву, перегляд вмісту архіву, видалення файлів з архіву, розкриття архіву).
Білет № 8
1. Опишіть алгоритм запуску програм на виконання. Охарактеризуйте типи файлів та зв'язок типів файлів з програмами та з розширеннями імен

файлів.
2. Поясніть призначення й структуру мережі Інтернет. Охарактеризуйте протоколи обміну даними в Інтернеті. Опишіть адресацію в Інтернеті, поняття IP-адреси, доменного імені та URL-адреси.
3. Практичне завдання на побудову растрових зображень із використанням інструментарію графічного редактора.
Білет № 9
1. Опишіть класифікацію та основні характеристики принтерів.
2. Опишіть структуру гіпертекстового документа, гіперпосилання, веб-сторінки та веб-сайту. Опишіть поняття всесвітньої павутини та навігацію нею.
3. Практичне завдання на виконання операцій з файлами та каталогами (папками) в середовищі операційної системи.
Білет № 10
1. Опишіть способи подання і кодування повідомлень, двійкове кодування. Опишіть алгоритм вимірювання довжини двійкового коду.
2. Дайте визначення форматів графічних файлів. Охарактеризуйте та порівняйте засоби перегляду зображень та перетворення графічних форматів.
3. Практичне завдання на пошук потрібної інформації в глобальній мережі Інтернет.
Білет № 11
1. Опишіть призначення та алгоритм створення контрольних точок відновлення операційної системи.
2. Охарактеризуйте глобальні та локальні комп'ютерні мережі. Опишіть апаратне й програмне забезпечення мереж, призначення сервера та клієнтського комп'ютера. Охарактеризуйте мережні протоколи.
3. Практичне завдання на побудову векторних зображень із використанням інструментарію графічного редактора.
Білет № 12
1. Опишіть принцип дії та основні характеристики найбільш поширених видів запам'ятовуючих пристроїв: дискових накопичувачів, флеш-пам'яті та оперативної пам'яті.
2. Опишіть правила та алгоритм форматування символів і абзаців засобами текстового процесору.
3. Практичне завдання на побудову растрових зображень із використанням інструментарію графічного редактора.
Білет № 13

1. Опишіть алгоритм пошуку даних на комп'ютері та правила використання автономної та онлайнової довідки операційної системи.
2. Наведіть приклади джерел й параметрів растрових зображень. Охарактеризуйте поняття роздільної здатності, глибини кольору та їх зв'язок з якістю растрових зображень. Опишіть принципи побудови й обробки векторних зображень.
3. Практичне завдання на опрацювання документа в середовищі текстового процесора.
Білет № 14
1. Класифікуйте основні функції та складові операційних систем. Опишіть поняття про ядро операційної системи, інтерфейс користувача, драйвери та утиліти. Охарактеризуйте різновиди інтерфейсу користувача.
2. Опишіть алгоритм віддаленого керування комп'ютером.
3. Практичне завдання на побудову векторних зображень із використанням інструментарію графічного редактора.
Білет № 15
1. Опишіть поняття про інформацію та способи її подання. Дайте означення даних. Охарактеризуйте різновиди інформаційних повідомлень, поняття про інформаційну надлишковість повідомлень. Опишіть алгоритм вимірювання обсягу даних.
2. Охарактеризуйте способи підключення до Інтернету, функції провайдера та служби Інтернету.
3. Практичне завдання на роботу з дисками, папками та файлами в середовищі операційної системи.
Білет № 16
1. Класифікуйте та опишіть основні характеристики процесорів.
2. Наведіть приклади, охарактеризуйте та порівняйте засоби пошуку інформації в Інтернеті. Опишіть принципи функціонування веб-каталогів та пошукових систем та їх застосовування.
3. Практичне завдання на опрацювання документа в середовищі текстового процесора.
Білет № 17
1. Охарактеризуйте системне, службове та прикладне програмне забезпечення. Опишіть правила встановлення й вилучення програм.
2. Опишіть правила та алгоритми уведення, редагування тексту, виділення фрагментів тексту та операції з ними, перевірки правопису, пошуку та автоматичної заміни текстових фрагментів.
3. Практичне завдання на побудову векторних зображень із використанням інструментарію графічного редактора.

Білет № 18
1. Опишіть правила та алгоритми опрацювання об'єктів файлової системи: створення, копіювання, перейменування, переміщення та вилучення файлів та папок, використання ярликів. Поясніть правила використання буфера обміну та відновлення вилучених даних.
2. Поясніть правила створення і використання списку сайтів, обраних для швидкого доступу, засобами браузера.
3. Практичне завдання на побудову растрових зображень із використанням інструментарію графічного редактора.
Білет № 19
1. Опишіть правила роботи з основними елементами графічного інтерфейсу користувача операційної системи. Поясніть призначення та використання вікон, меню, елементів керування.
2. Охарактеризуйте комп'ютерні віруси. Наведіть класифікацію вірусів і троянських програм.
3. Практичне завдання на опрацювання документа в середовищі текстового процесора.
Білет № 20
1. Охарактеризуйте типову архітектуру персонального комп'ютера. Опишіть класифікація та призначення апаратних засобів: пристроїв введення, виведення, зберігання та опрацювання даних, комунікаційні пристрої.
2. Поясніть призначення та класифікацію засобів обробки графічних даних. Охарактеризуйте колірні системи та їх призначення.
3. Практичне завдання на пошук потрібної інформації в глобальній мережі Інтернет.